

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ȘI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Rusaliile: tradiții și semnificații

ION DOMENCO

Orice neam este etern prin cultul eroilor... 1

MARINA NEGRU

Promovarea lecturii altfel3

LARISA PRISĂCARI

Lectura creației poetului îndrăgit
„Un prilej de a-mi cunoaște personalitatea”... 4

OXANA COZMA

Competențe artistice în instruirea coregrafică a copiilor.....5

GRIGORE GRIGORESCU

Orfeica orheiancă — Basarabeanca8

ELENA NEDELICIUC

hipertextualitatea modelului narativ.
„Zilelele de după Oreste” de Vitalie Ciobanu... 10

PAVEL POPA

Rusaliile: tradiții și semnificații14

CRISTINA BLĂNARU

Pictura îmi cultivă identitatea personală18

ION CIOBU

Dragostea de culoare — darul lui Dumnezeu..... 19

GRIGORE GRIGORESCU

Un stejar stelar călărășean: Sergiu Cojocaru.....20

CRISTINA ONCEA

Biblioteca Publică — locul cel mai important din localitate.
Orientare spre comunitate.....2

ȘTEFAN SOFRONOVICI

Poezii24

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**,
Muzeul Național de Etnografie
și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**

dr. **Mariana Cocieru**

Veta Ghimpu-Munteanu,
Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan,
Direcția Culturală mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu,
Cabinetul metodic al Ministerului
Educației, Culturii și Cercetării

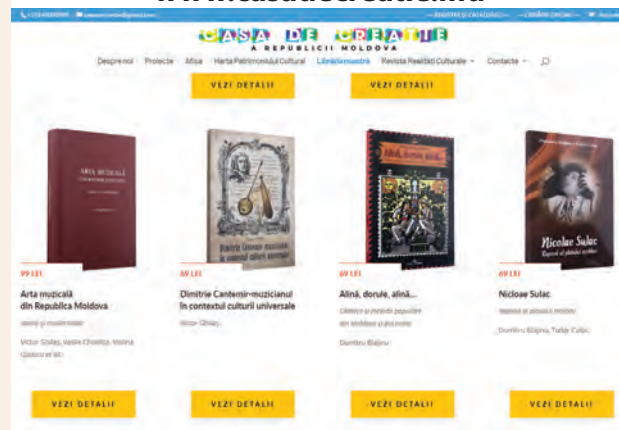
Societatea culturală

Casa de Creație a Republicii Moldova

Proiectul „Realități Culturale”

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

www.casadecreatie.md

A fost lansat site-ul

www.casadecreatie.md

Acest site reprezintă mijlocul tehnic, care ne permite să oglindim și să arhivăm activitatea cultural-artistică de amatori și a meșterilor populari din republică.

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

Compartimentul **Librărie** prezintă informații privind literatura metodică-științifică, de artă autohtonă și universală, necesară pentru instituțiile primare de învățământ artistic din republică.

Rubrica **Evenimente culturale artistice** va ține la curent cititorul cu diverse evenimente din viața culturală a țării, contribuind la promovarea și popularizarea culturii naționale.

În curând, pe site va fi disponibilă o **hartă interactivă** a satelor, raioanelor și zonelor folclorice.

ISSN 1857-4424

APARE CU SUPTUL
INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

TEXT ȘI IMAGINI: ION DOMENCO

Orice neam este etern prin cultul eroilor

Ziua Eroilor, celebrată în fiecare an de sărbătoarea creștină a Înălțării Domnului, care marchează înălțarea la cer a lui Iisus Hristos, la 40 de zile de la Înviere, a fost marcată, în anul curent, la Cimitirul de Onoare de la Țiganca, la data de 28 mai, cu participarea E.S.Ambasadorul României la Chișinău, Daniel Ioniță, E.S.Consulul General al României la Cahul, Anca Corfu, colonel Cristi-Mitică Ladaniuc, atașat al apărării, militar și aero al României.

Tradițional, sărbătoarea Înălțării Domnului și Ziua Eroilor din ziua de joi, a început cu Sfânta Liturghie, oficiată, cu respectarea condițiilor impuse de pandemia de COVID-19, de către un sobor de preoți în frunte cu PS Veniamin, Episcopul Basarabiei de Sud. De remarcat că la ora 12.00, în toate bisericile ortodoxe au fost trase clopotele, în semn de recunoștință față de eroii care s-au jertfit pentru neam, credință și țară.

FIȘIER ISTORIC: Cimitirul de Onoare Românesc de la Țiganca, R. Moldova, situat la 3-5 km de grani-

ța Prutului, a fost (re)inaugurat la 1 iunie 2016, în Ziua Înălțării Domnului și, implicit, Ziua Eroilor, care are statut de Sărbătoare Națională a României. Realizatorul proiectului de reconstrucție a mormintelor eroilor români de peste graniță este Oficiul Național pentru Cultul Eroilor (ONCE), instituție a statului român, (re)înființată în 2004, al cărei principal scop este reabilitarea locurilor de cinstire și de reamintire a celor căzuți în războaiele sec. XX, în deosebi, a celor aflate din străinătate.

De o semnificație și valoare aparte pentru toată suflarea românească a fost ziua de 1 iunie 2006, când, pe lângă ceremonia de deschidere a primului Cimitir românesc reconstruit de Oficiu, la aproape 65 de ani de la crâncenele lupte care au însângerat acele câmpuri, evenimentul fiind marcat și de prima vizită a Regelui Mihai I pe pământul Basarabiei, nu numai după 1990, ci la 64 de ani de la singura sa prezență în acest teritoriu atât de torturat, în 1942, cu prilejul târnosirii Catedralei rezidite din

Chișinău. Regele a asistat la ceremoniile oficiale de la Țiganca, însoțit de Principele Radu, de alți membri ai suitei regale, dând un plus de semnificație și de importanță momentului.

...După săvârșirea Sfintei Liturghii, PS Veniamin a făcut o succintă referință la semnificația Zilei Eroilor, amintind celor prezenți-locuitori ai satelor Țiganca, Ghioltosu, Cania, orașului Cantemir și alte localități-că la fiecare Sfântă Liturghie săvârșită în bisericile ortodoxe din Țară, sunt pomeniți eroii, ostașii și luptătorii români din toate timpurile și din toate locurile, care s-au jertfit pe câmpurile de luptă, în lagăre și în închisori pentru apărarea patriei și a credinței creștine, pentru întregirea neamului, libertatea și demnitatea poporului român. PS a subliniat că încă în 1920, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române a hotărât, pentru prima dată, ca Ziua Eroilor să fie celebrată la praznicul Înălțării Domnului, decizie consfințită ulterior prin hotărârile sinodale din 1999 și din 2001, prin care această

zi a fost proclamată sărbătoare națională bisericească. La 24 noiembrie 2018, patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Daniel, a oficiat, împreună cu alți ierarhi, în Catedrala Mântuirii Neamului, o slujbă de pomenire a eroilor români. Cu acest prilej, a fost așezată "cu evlavie și recunoștință" sub Sfânta Masă a Altarului catedralei lista cu numele tuturor eroilor români cunoscuți care și-au jertfit viața pentru neam și credință în Războiul de Independență din 1877-1878, în Războaiele Balcanice din 1913, în Primul Război Mondial din 1916-1919, în Al Doilea Război Mondial din 1944-1945, precum și numele făuritorilor României Mari de la 1918.

Militarii care-și dorm somnul de veci în Cimitirul de la Țiganca sunt adevărați eroi, care trebuie să ne încurajeze pe noi toți, să fim la fel de cutezători și devotați, să nu uităm că avem datoria sfântă de a fi străjerii Patriei. Prin sacrificiul pe care l-au adus, jertfindu-și însăși viața, ei au înscris file cu litere de aur în istoria poporului roman... Vă mulțumesc mult tuturor celor care, an de an, vin încoace pentru a-și cinsti eroii, a păstra memoria, profunda recunoștință. Ne bucurăm cu toții că, prin efortul Oficiului Național Cultul Eroilor avem această capodoperă - Cimitirul de Onoare - unde-și dorm somnul de veci cca 1200 de eroi ai neamului nostru; cu binecuvântarea și cu ajutorul Domnului, aici se edi-

fica Mănăstirea Înălțării Domnului, a Tuturor Eroilor Români.

Exceleța Sa, Ambasadorul României în R. Moldova, Daniel Ioniță, a menționat că Sărbătoare națională a poporului român, Ziua Eroilor, este marcată în memoria celor căzuți de-a lungul veacurilor pe câmpurile de luptă, pentru credință, libertate, dreptate și pentru apărarea țării și întregirea neamului. De remarcat că în România, care a pierdut în primul război mondial aproape un milion de militari și civili, prevederile Tratatului de la Versailles s-au concretizat prin Decretul-lege nr. 1693/4 mai 1920, care a stabilit ca Ziua Eroilor să fie sărbătorită cu prilejul Zilei Înălțării Domnului, astfel, că țara noastră a devenit primul stat care i-a asimilat pe eroii străini celor naționali.

Vă mulțumesc, a spus că Excelența Sa, că sunteți aici, alături de noi, în această zi profund semnificativă și de o importanță aparte, în Ziua de cinstire a Eroilor, celor care cu arma în mână și-au apărât patria, neamul, pământul strămoșesc. Fără jertfa lor nu ne-am fi bucurat de toate valorile pe care le avem și cu care ne mândrim pe bună dreptate. Datorită eroilor neamului privim cu încredere, cu mari speranțe în viitor. Avem un stat pu-

ternic, membru cu drepturi depline a Uniunii Europene și NATO, militarii noștri îndeplinesc cu cinste misiuni de pace în afara țării.

Exceleța Sa a mai menționat că, chiar și în condițiile dificile create de pandemia de COVID-19 România continua să acorde sprijin Republicii Moldova, poporului prieten, oferind, medicamente, echipament de protecție, asistență medicală, pentru a depăși această situație. Vă îndemn să urmați cu strictețe recomandările Organizației Mondiale a Sănătății, pentru a ne revedea cât mai curând cu toții, să ne bucurăm împreună.

A urmat depunerea de jerbe și flori la mormintele eroilor români, căzuți, cu moarte de erou, în vara anului 1941, în luptele de pe capul de pod Țiganca, pentru reîntregirea neamului, libertate și credință.

...În cartea *Eroi au fost, eroi mai sunt...* (autor - subsemnatul) găsim pasaje emoționante despre înaintașii, martirii poporului roman, versurile unui cântec despre eroii neamului, care poate fi auzit tot mai rar în spațiul românesc. Păcat, or, eroii au fost mereu în istoria neamului.

Marele Nicolae Iorga spunea că "orice popor este etern prin cultul eroilor". Nu cred să fie pe lume un popor care să nu-și cinstească înaintașii, cu atât mai mult că trecutul neamului românesc este o îngemănare de lacrimi și durere, de glas de rugăciune și fum de tămâie spre pomenire, de nădejde și așteptare. Iar noi, urmașii eroilor, avem sfânta datorie nu doar de a ne bucura de pace și libertate, dar și/sau mai ales să luăm aminte pilda lor a viețuirii și dăinuiri. Eroii adevărați, care au mai rămas printre noi, de regulă, sunt tăcuți, smeriți, dar anume ei au pus temelia pentru viitor. Iar dacă de-a lungul anilor mulți și-au plecat frunțile făcându-se țărână din țărâna strămoșilor lor, nicicând să nu-i dăm uitării.

P.S. În data de 2 iunie, Ambasada României în Republica Moldova a

organizat comemorarea celor patru eroi ai echipajului SMURD, căzuți la datorie, într-o misiune de salvare în 2 iunie 2016, în pădurea de la Haragăș, Cantemir. Evenimentul s-a desfășurat la Complexul memorial, edificat la numai un an de la tragicul accident aviatic. După slujba religio-

asă, oficiată de un sobor de preoți în frunte cu PS Veniamin, au urmat cuvinte de comemorare a membrilor echipajului, depuneri de flori la piedestalul monumentului ce glorifică eroismul și sacrificial în numele salvării de vieți omenești a eroilor...

I.D.

MARINA NEGRU, BIBLIOTECAR PRINCIPAL, BPT CHIRCA

Promovarea lecturii altfel

În perioada epidemiei din țară privind infecția COVID – 19, bibliotecile s-au conformat cu lucrul la distanță. Unele din ele s-au implicat în diferite proiecte online: *Ora poveștilor la tine acasă*, *Biblioteca@ - Tema pentru acasă*, *Tu stai acasă – noi citim* și altele.

Biblioteca Publică Teritorială din c. Chirca, raionul Anenii Noi, s-a implicat altfel. Utilizatorilor li s-a propus să stea acasă și să citească cărți online. În acest context, pe Facebook au fost distribuite diferite site-uri din care utilizatorii pot extrage gratuit cărți în formatul pdf pentru a le citi.

O altă idee a fost să-i aducă pe scriitori mai aproape de cititori prin distribuirea înregistrărilor de pe YouTube în care singuri autorii își citesc lucrările lor. Astfel, începând cu 16 martie 2020, în fiecare zi de luni până joi au fost propuse lecturile: *Îngerul rănit*, *Ambiția*, *Izvorul din noi*, *Fereastra*, *Omul nemulțumit*, *Iertarea*, *Sufletul*, *Semnul divin*, *Visul*, *Talentul*, *Țara*, *Discordia* scrise și citite de scriitorul Aurelian Silvestru, iar în zilele de vineri li s-au recomandat poveștile Țara copiilor fericiți, *Drumul Curcubeului*, *Stelele îmi spun povești*, *Floarea Înțelepciunii și larba Puterii*, *Victoria gărgăriței de lemn*, *Cămașa fermecată*, *Motanul fermecat și Țara Baloanelor Colorate*, *Fata cea frumoasă și fântâna cu apă tulbure*, *Petruț și mătura vrăjitoare*, *Împăratul jucăriilor vesele* lecturate de însuși scriitorul Petre Crăciun. Stela Hadjiu (profesoară de limbă română), audiind opera *Ambiția* a comentat în felul următor: *Am rămas profund impresionată de parabolă, tristă... te face să reflectezi asupra unor lucruri esențiale: Bunătate, Omenie, Dragoste, sus-*

ținere și ajutor...mulțumim, d. Bibliotecară.

Pe 21 martie 2020 de Ziua Mondială a Poeziei au fost promovate poezii scrise de mai mulți autori: *Un buchet de flori* (video) și *Iată-așa se face scrisul* de Alexandru Plăcintă, *Te rog mă iartă* (video) de Vitalie Moisei, *După rău e bine* de Lili Șipoteanu, *Ce este-un vers?* de Mihai Vâlcu, *Izvorul dător de viață* de Ana Onică.

În luna aprilie, anul curent am urmărit cu atenție apariția volumului *coronaJURNAL. gânduri din izolare* apărut la Editura Zorio din București. La invitația scriitorului Petre Crăciun 35 personalități au scris relatări despre izolare, angoase, semne de întrebare, dezamăgiri, speranțe, o altfel de lume în perioada de autoizolare. Lansarea acestui volum/fotografie de moment a fost online pe 29 aprilie 2020. Câteva zile la rând am distribuit în grupul Lectura Central fragmente din aceste relatări (o altfel de lectură online).

În luna mai a apărut o altă idee. De la un gând la altul s-a născut inițiativa O nouă viață poeziilor scrise de Alexandru Plăcintă. În colaborare cu scriitorul au fost înregistrate și publicate pe YouTube, apoi distribuite pe Facebook poeziile: *Să ne iubim, să ne iertăm*, *Bucuroși a fost pământul*, *Ce poate fi mai frumos?* etc. Aceste înregistrări sunt o realizare deosebită în care foarte bine se îmbină cuvântul cu muzica și imaginea.

Acestea sunt doar câteva idei implementate de Biblioteca Publică Teritorială Chirca în perioada când toți au fost îndemnați să stea acasă și să aibă grijă de sănătatea lor și celor din jur! Vor mai urma încă multe inițiative la fel de frumoase!

LARISA PRISĂCARI, B.P. ȘOLCANI

Lectura creației poetului îndrăgit „Un prilej de a-mi cunoaște personalitatea”

„Sunt o parte a tot ceea
ce citesc” (T. Roosevelt)

A avea personalitate înseamnă a fi Om și a păși cu dreptul, a avea verticalitate și a învinge cu capul sus toate obstacolele. Conceptul de personalitate mă îndeamnă să meditez despre jaloanele formării morale. Astfel, mă gândesc la diversele mele lecturi, care sunt un simbol de cunoaștere a sinelui, virtualității care canalizează spre a ne apropia de plenitudinea personală și de înțelegerea corectă a lumii.

Analizând cele propuse de textul artistic, respectând, concluzionând, trecându-le prin sistemul de valori parcurgem un drum al cunoașterii, un drum inițiativ. Lectura unui text literar învață să gândim și să înțelegem. Relația cu poezia e importantă, deoarece trăiești emoția estetică pe care acesta o iradiază, lăsându-te sedus de farmecul ei.

În cunoașterea eului propriu m-au direcționat poeziile lui Lucian Blaga, poet și filozof care mi-a marcat devenirea. Reprezentativă pentru perioada interbelică, poezia blagiană merge la exprimarea unor experiențe personale, con-

cepute ca un act de aventură a cunoașterii.

Poeziile „Lumina” și „Dorul” m-au copleșit, lectura lor demonstrând că eroul liric e un refugiat în operă. Fiind o anexă a propriei filozofii, aceste poezii conduc spre gândul că dragostea este o mistuire într-o imensă flacără, topire în Marele Tot, salvare de melancolie, iar femeia iubită e lumină, zeiță, e una din componentele „corolei de minuni a lumii”. Din poeziile menționate am reținut următoarele idei: setea de lume și soare e regăsită în iubire, dorul e vrajă, farmec, „organ de cunoaștere a infinitului”.

„Lumina” relevă gândul că iubirea e proiectată în marele cosmos, în întregul univers, ca și în poezia lui Mihai Eminescu. Copleșit de fascinația luminii și a dragostei, eroul liric crede că lumina e „un strop din lumina creată în ziua dintâi”. Vocativul „minunat-o” sugerează ideea că poetul nu dă concreții ființei, dar e vorba de eternul feminin. În poezia „Dorul” se conține o mărturie a eroului liric: „Setos îți beau mireasma și-ți cuprind obraji”. Finalul este o apoteoză dedicată Femeii: „Femeie, ce mare porți în inimă și cine ești?”

Aceste texte m-au îndemnat să văd viața cu alți ochi, să văd frumusețea dragostei și să concluzionez că dorul are putere enormă. G. Gana consemna: „Impulsul inițial al poeziei lui Lucian Blaga a fost iubirea. Am lecturat despre acest frumos sentiment și în creația lui Eminescu, Vieru, Stănescu, am încercat să găsesc asemănări cu cele trăite de mine și am constatat că dorul și iubirea a dominat lumea în toate timpurile.

M-am regăsit în versurile blagiene și o parte din mine s-a format datorită lor. Cred că o personalitate puternică reprezintă o sinteză de sentimente, e capabil să iubească și să învingă, să trăiască sentimentul dorului, să vadă viața ca o lumină purificatoare.

Creația poetului îndrăgit, Lucian Blaga, e tutelară, îndeamnă să explorăm sensurile propriei noastre vieți.

Competențe artistice în instruirea coregrafică a copiilor

Dezvoltarea aptitudinilor, intereselor și înclinațiilor elevilor reprezintă un obiectiv important în instruirea artistică (coregrafică, muzicală, teatrală etc.) atât în școli cât și în formațiile artistice de amatori. În ceea ce privește aptitudinile

Iar în cazul unor semne promițătoare îndrumarea elevilor spre școlile speciale de artă. La vârsta adolescenței, când elevii devin conștienți de aptitudinile lor și de rolul exercițiilor în dezvoltarea capacităților lor, ei vor fi îndrumați și stimulați treptat

specific – metodele de instruire. Metodele de instruire reprezintă căile și mijloacele de activitate comună a pedagogului și elevilor sau de predare-învățare-evaluare, orientate spre însușirea de către elevi/copii/tineri a conținutului învățământului, exprimat printr-un sistem de competențe. Metodele de instruire au menirea de a asigura în mod amplu, deplin și integral predare-învățarea-evaluarea componentelor conținutului învățământului. Fiecare metodă și grup de metode instructive posedă un special potențial și anumite limite în realizarea conținutului învățământului/finalităților educaționale. Exercițiul didactic, ca modalitate de realizare a unui sistem de acțiuni și operații mintale și practice/motrice, conține posibilități majore în vederea achiziționării cunoștințelor, abilităților și capacităților în ceea ce privește formarea atitudinilor virtuale și reale” [1, p. 132,133].

artistice, educația estetică urmărește atât descoperirea acestora de la vârsta cea mai fragedă și asigurarea condițiilor, și mijloacelor necesare pentru dezvoltarea lor. Indolent despre ce fel de aptitudini este vorba – muzicale, literare, coregrafice, plastice etc. – toți copiii, cu mici excepții, sunt capabili să danseze, să asculte muzică, să recite sau să deseneze. Dar nu toți desfășoară aceste activități în același grad, între ei existând descliniiri calitative evidente. Cunoașterea acestor deosebiri este indispensabilă pentru desfășurarea educației estetice în cadrul școlii. Aptitudinile artistice, ca de altfel orice aptitudine, se dezvoltă prin exersare. De aceea sarcina școlii constă în:

- ✓ inițierea elevilor de timpuriu cu tehnicile diferitelor arte;
- ✓ antrenarea lor la exercițiile de creație;
- ✓ studierea manifestărilor fiecărui elev;
- ✓ stimularea inițiativelor artistice, etc.

spre un proces de autoeducație în domeniul artistic preferat. Antrenarea lor în exerciții sistematice, specifice domeniului artistic pentru care ei de-

monstrează aptitudini și conducerea lor cu tact reprezintă o dovadă a măiestriei pedagogice. Pentru că, conținutul învățământului ca microsistem al culturii sociale devine însușire a cunoașterii personalității copilului, elevului în cadrul procesului de instruire (predare-învățarea-evaluare), prin aplicarea unui instrument

Potrivit științelor pedagogice exercițiul didactic este definit în mai multe feluri, de exemplu:

- ✓ „exercițiul didactic constituie o modalitate de efectuare a unor operații și acțiuni mintale și motrice în vederea achiziționării unor cunoștințe și abilități” [2, p. 347].

✓ „exercițiile sunt considerate ca acțiuni motrice sau intelectuale ce se repetă relativ identic cu scopul automatizării unor modalități sau tehnici de lucru de natură motrică (manuală) sau mintală” [3, p. 476]. Ambele definiții sunt foarte asemănătoare., sau:

✓ „metoda exercițiului presupune operaționalizarea conceptelor înșușite, urmată de formarea abilităților (priceperilor și deprinderilor), de utilizare a acestora în vederea soluționării unor aspecte educaționale, la nivel teoretic sau practic-educațional” [4, p. 237].

V. Guțu și M. Vicol tratează conceptul nominalizat în formă de „repetare activă a unor structuri cognitive și motrice” [5, p. 476].

ală, care semnifică, în același timp, o adaptare suplă și posibilități sporite de autodeterminare.

Bazându-se pe planurile de învățământ ale educației artistice și culturale definim câteva competențe ale educației artistice:

- abilitățile artistice, în general, fuzionează baza „limbajului artistic”. „limbaj artistic: modalitate de comunicare, specifică artei, născută în procesul complex al diversificării relațiilor sociale, al apariției, alături de limbajele naturale, a limbajelor artificiale. După cum se știe, cultura, valorile sunt instaurate prin intermediul unor limbaje, există și sunt transmisibile prin această formă, fie că e vorba de știință, filozofie, morală, artă, fie de politică sau drept.

- aprecierea critică (judecata estetică) se referă în special la creșterea conștientizării de către elevi a trăsăturilor esențiale ale operei sau a performanței, precum și la dezvoltarea capacității acestora de a judeca critic.

- moștenirea culturală este legată de crearea unei identități culturale; învățarea formelor culturale caută să dezvolte într-un elev autoînțelegerea faptului că este cetățean al unei țări sau membru al unui grup. Înțelegerea moștenirii culturale este promovată prin contactul cu operele de artă, precum și prin învățarea caracteristicilor operelor de artă produse în perioade istorice diferite și a operelor unor anumiți artiști.

- diversități culturale, este o altă competență comună celor mai multe planuri de învățământ artistic și culturale. Promovarea diversității culturale prin arte caută de asemenea să ducă la o conștientizare ridicată a moștenirii culturale și a genurilor moderne specifice diverselor țări și grupuri culturale.

“Conceptul de diversitate culturală face referire la un proces dinamic de schimburi, de dialog, de negociere între grupuri, precum și de identificare a unui limbaj și a unui spațiu comun, și pune accentul pe interacțiunea dintre grupurile percepute ca distincte în societate. Acceptarea diversității culturilor conduce la acceptarea ideii de coexistență a mai multor culturi, la adoptarea, ca politică de gestionare a diversității, a multiculturalismului. Conștiința deținerii unei anumite culturi implică însă, cel puțin indirect, raportarea la o altă cultură față de care individul se delimitează. Cultura este percepută ca fiind ceva făcut de om. “Foarte adesea, analiza culturii implică analiza interacțiunii culturilor. Diferențele aparente dintre cum gândesc oamenii, simt și acționează, sunt cele care ne fac conștienți de propria cultură. Prin urmare, cultura nu poate fi gândită doar ca o “cultură”, ci ca o multitudine de “culture”. Cunoașterea și acceptarea diversității culturale pregătesc indivizii și societățile pentru o mai atentă deschidere spre dimensiunea culturală a existenței lor, educă respectul de sine și al altora,

În baza acestor definiții despre exercițiul didactic facem următoarea constatare – exercițiul didactic constituie un complex întreg de acțiuni motrice concomitent și mintale ca surse de însușire a cunoștințelor și abilităților, de formare și dezvoltare a priceperilor și deprinderilor, de formare a gândirii etc., la copii și elevi.

Așa dar, instruirea coregrafică ocupă un loc relevabil în formarea personalității copilului și adolescentului. Acest proces depinde de ceea ce i se oferă copilului, mai ales în perioadele sensibile ale dezvoltării, începând cu vârsta preșcolarității, urmărind o evoluție continuă a cărei finalitate este apreciată în termeni de maturizare psihoafectivă și intelectuală.

În „filozofia limbajului” importanța acestora este absolutizată într-atât încât Wittgenstein, de pildă, ajunge să afirme că „limbajul e arhitectura lumii”. După ce Carnap spusese că „lucrurile nu există decât într-un spațiu logic”, Ferdinand de Saussure a ajuns să despartă radical limba de cuvânt și să afirme că cea dintâi este indiferentă față de concretizările sale” [6, p. 142].

Dezvoltarea deprinderilor artistice tinde să includă învățarea diverselor stiluri artistice. Înțelegerea artistică tinde să se centreze pe conceptele artistice, cum ar fi înțelegerea caracteristicilor diverselor mijloace de exprimare artistică sau relația dintre artist, mediul său cultural și fizic și operele sale.

creează condiții pentru dezvoltarea sociabilității, a prieteniei, a cooperării cu ceilalți. Obiectivul general al educației interculturale este acela de a facilita deprinderea acestor abilități de conviețuire în societatea plurală a zilelor noastre” [7].

Dezvoltarea exprimării individuale reprezintă o competență larg răspândită. Ea se dezvoltă la copii prin mijloace artistice și este strâns legată de bunăstarea lor emoțională. Acesta competență e conectată la toate formele de artă.

• Dezvoltarea creativității poate fi definită ca o dezvoltare a capacității individului de a participa la activitatea imaginativă al cărei produs va fi marcat de originalitate și valoare.

Toate aceste competențe pot fi grupate în două mari categorii: competențe generale și specifice. Competența generală e „dezvoltarea abilităților sociale” și „abilităților de comunicare”.

Printre competențe specifice se numără abilitatea în interpretarea sau prezentarea unei lucrări, „dezvoltarea unui interes permanent față de artă”, cu alte cuvinte - încurajarea elevilor de a participa la activități artistice extracurriculare și păstrarea aceluși interes de-a lungul întregii lor vieți, și în special „identificarea potențialului / talentelor artistice”.

Pe lângă competențele de învățare care sunt identificate ca părți ale

curriculum-ului general, ce pot fi legate de educația artistică și culturală. Pe de o parte, câteva planuri de învățământ se referă la scopul specific de a încuraja legăturile Cross-curriculare dintre disciplinele artistice și alte materii.

Pe de altă parte, deși fără a menționa în mod necesar legăturile Cross-curriculare, într-un număr de țări există elemente ale curriculum-ului general care sunt relaționate cu creativitatea, precum și cu educația artistică și culturală. Asemenea elemente ale curriculum-ului general includ referiri la activitate, moștenire culturală, diversitate culturală, dezvoltarea exprimării individuale și a identității, varietate experiențelor artistice și a mijloacelor de expresie, abilitățile sociale, lucrul în grup și interesul în participarea la activități culturale.

În legătură cu cele exprimate menționez următoarele obiective în formarea competențelor sociale și civice la copii de vârstă școlară, care practică dansul tradițional și clasic atât în cadrul lecțiilor cât și în cadrul ocupațiilor extrașcolare. Efectul pozitiv al dansului deasupra dezvoltării fizice a elevilor este deja cunoscut, ca și dezvoltarea plasticității corpului, auzului muzical, dar dansul influențează nu numai asupra stării fizice al elevului, ci și

asupra stării lui spirituale, formează caracterul, îl educă.

Bibliografie:

1. Panico, Vasile, “Țurcan, Violeta. Tipologia și etapele realizării exercițiului didactic. <https://www.google.com/search?q=exerci%27iul+pedagogic&oq=exerci%27iul+pedagogic&aqs=chrome..69i57j33.12115j0j7&sourceid=chrome&google:instantExtendedEnabled-Parameter}=UTF-8>.”
2. Cucos, Constantin. Pedagogie. Ediția a III-a revăzută și adăugată. Iași: Polirom, 2014. 536 p.
3. Nicola, Ioan. Tratat de pedagogie școlară. București: Aramis Print, 2003. 480 p.
4. Bocoș Musata-Dacia Didactica disciplinelor pedagogice: un cadru constructivist. Ediția a III-a. Pitești: Paralela 45, 2008. 428 p.
5. Guțu V., Vicol M. Tratat de pedagogie. Iași: Performantica, 2014. 553 p.
6. Ionel Achim, Gheorghe Achitei, Marcel Breazu, Cezar Radu, etc. Dicționar de estetică generală, București, Editura Politică, 1972. 398 p.
7. Canciuc, Gabriela. Educația interculturală între teorie și practică. www.academia.edu > EDUCAȚIA_INTERCULTURALĂ

ABONAREA LA REVISTA „REALITĂȚI CULTURALE”

poate fi făcută începând cu orice lună la toate oficiile poștale din republică.

Indice abonare „Poșta Moldovei”: **PM32118**

Abonament pentru **o lună** — **25 lei**

Abonament pentru **6 luni** — **150 lei**

Orfeica orheiancă — Basarabeanca

Muzica este refugiul sufletelor pe care le-a rănit fericirea.

Muzica exprimă ceea ce nu poate fi spus și este imposibil să rămână în tăcere.

V. HUGO

Cantautoarea Aurica Basarabeanca zidește migălos și miraculos ascensiunea sa artistică cu mărgăritare muzicale, urcând din mitologia și misticul aurăriei naționale spiritu-

măiestrie din modestie, survolând adagiul brâncușian: „Nu cred în suferința creatoare”, guvernată de soluția solomonică dăinuitoare: „Crează pentru artă, dar nu pentru recunoaștere”. Vedeta se apără subtil de fin: popularitatea chiar „ușor mă deranjează”, în melodia „Drag mi-i omul simplu”, afirmă: „Altarul sufletului tău alege între bun și rău. Nu știu a trăi fără a mulțumi... Eu cânt ceia

credință, rugă vindecative-consolative: „Știe Codrul, știe neamul ce-a îndurat bietul basarabean. Vremi de urgie...” („Cântec de neam” - „piesa care mă reprezintă cel mai mult”, „Timpul”, 8 mai 2012) și care o leagendarizează cu șlagărul „Basarabie, nu plânge!” din video-documentarul excepțional al Studiourilor Flacăra Film și CIOfilm – florilegiu-îmn limbii române și eroilor ei, un mesaj etic-profetic, regal muzical regizat de luminoasa Luminița Dumbrăveanu.

Aidoma regelui din legendă, artista muzicalizează tot ce atinge. Melodia „Evenimente din 7 aprilie” lansează mesaje cutremurătoare trăite-suferite și interpretate sublim: „Ținem la identitate - pentru ea încet murim,.. Istoria e de vânzare, politica intră-n altare,.. Suntem orfani cu mama-n viață, ne mor feciori sub tricolor, tresar Carpații de atâta nedreptate etc.” Nu-i întâmplător faptul că rapsodul evoluează pe scenă în trei ipostaze: ca interpretă, textieră și autoarea pieselor. Imposibil a ne imagina când va descoperi melodia nouă, întâlni poezia și textul râvnit potrivit...

Se știe, istoria n-are sentimente și raționamente, ci decizii dure impure, nu crede lacrimilor și patimilor, căci „Unde e mult sentiment e și multă suferință” (Leonardo da Vinci).

Sublimă surpriză a fost evoluarea în duet cu Irina Loghin, sperăm la ulterioarele revelații.

Rapsodul trubadur modernizator e coborât din Dacia lui Decebal pe meleagurile orfismului orheian (con-

ale spre veșnicii și tării, completând pleiada legendarelor S. Vicoveanca, I. Loghin, M. Iliuț (cântă durerea țării de sus), P. Seling, O. Ciolacu, V. Ghimpu-Munteanu (V. Tolkunova, A. Gherman) etc. - cu farmecele frumuseții inimii cu creier gânditor și suferitor de a „țării veșnică durere” (A. Mateevici). Simte fără cuvinte și le transcende la harfa credinței și biruinței (prin suferință ajungi la adevăr). Totu-i sobru muzicalizat, etalat și prezentat, se extrage bogății din sărăcii, sfințenie din suferință și credință, veșnicie din vremelnicie,

ce sunt și sunt ceia ce cânt” (2016), confirmând modestia cehoviană diafană: „Cei cu adevărat talentați se țin cât mai departe de ochii lumii” – fiind modești, onești și firești - miracolul modestiei muzicale.

Ca un ostaș al oștirilor spirituale românești, are-n dotare arma biruitoare muzica cu imnul: Pe aici nu se trece! - intuind dumnezeiește: de nu se va mai cânta, lumea poate dispărea, precum profetiza și frumos exagera A. Einstein. Melodiile-medalionale sunt liturghii solare transcendente, profunde profesii de

stituind traiada orheiană melosofică Sadovnic-Rață-Basarabeanca), unde a doinit cu lira legendarul Orfeu, epocă splendid evocată în melodia filmică prin costumația (constelația) dacică din piesele „Dacii”, „Omule”

(„Viață, am o întrebare: De ce inima mă doare?... Valorile orheene perene, scumpe inimii mele, le elogia, admira și sacraliza-eterniza M. Sadoveanu: „...mă simt ca un stejar de la Orhei, cu mii și mii de rădăcini înfipite în pământul neamului meu”.

Ecleziastic evocând și gândind, interpreta întruchipează (nu mimează) monumentală modestie moldavă. George Enescu era definit „prințul modestiei”, iar Irina Loghin povățuia tinerii: „Cât mai multă modestie, cu modestia câștigată mai mult (2016), apoi pentru admirabila Aurica, anume asta-i blazonul nobleței: modestia magică și măreția modestiei, evlaviei - triumful înțelepciunii și amărăciunii, festinul propriei filosofii-aurării. E născută, nu (pre)făcută, dăruită cu har neordinar lirocantabil: „cum gândesc, așa trăiesc”, „nu știu altfel a trăi fără rădăcini” - laconic se autoconfesează frumoasa crăiasă de ceruri aleasă. Ăsta-i blestemul de a fi: frumos, evlavios și mărinimos - o „floare albastră”, „durerea care nu găsea cuvinte” (M. Eminescu) s-o cânte.

Un interpret transivănean cântă: „Cine-i om de omenie, Nu vorbește ce nu știe”, Aurica vocalizează sensibilitățile sale cu vocea cristalină a suflului sacrificial basarabean vitregit și urgisit de imperialii coloniali bestiali. Însă cei vătămați și disperați sunt consolati: „suferința rămâne totuși cea mai mare dovadă a dra-

și admira confesiunile și profesiunile de credință ale artistei rostite-n interviul acordat Cotidianului Timpul din 8 mai 2012: „Zinaida Julea exclama: „Aurica, în tine a murit un artist!” Cuvântul „a murit” m-a întristat tare, a condiționat crearea piesei „Cântec de neam”. În 1989 am fost la Marea Adunare Națională cu copiii

gostei lui Dumnezeu” (Petre Țuțea), cel care „cântă își alungă suferințele” (Cervantes), cântecele și sentințele.

Orfeica orheiancă ne cântă, încântă și descântă - ca marii artiști ai nației: sublimi sufletești, modești ca măreția lacrimii din legendara Dacie, veșnicia Carpaților, infinitul Dunării, istoria și gloria strămoșească panromânească. Este angelica Ană a meșterului Manole din munții Atos, unde se (auto)zidește prin admirabile creații cantabile durabile.

Imposibil a nu evoca, rememora

de mână. Acum, ei vor avea copiii lor și... nimic nu se schimbă. ...ne-am despărțit de Gr. Vieru. Am luat foarte aproape dispariția poetului, trei zile am stat la pat. Eu nici la moartea tatălui meu nu am plâns atâta.... Îmi părea că, dacă a murit Vieru, totul e pierdut. Apoi a venit 7 aprilie, iar eu am fost acolo... Nici nu se putea să nu apară cântecul „Strigăt”. Mezinul mi-a spus: „Eu acum trec peste ele ușor, dar știu că va veni o vreme când voi plânge ascultându-le”.

11 martie 2017 – 11 martie 2020

Vizitați

www.casadecreatie.md

Site-ul conține **arhiva digitală a revistei Realități Culturale**, disponibilă gratuit.

HIPERTEXTUALITATEA MODELULUI NARATIV

„Zilelele de după Oreste”

de Vitalie Ciobanu

Volumul de proză scurtă *Zilele după Oreste*, apărut în 2019 la Editura Humanitas din București, deschide o altă etapă în biografia de autor de ficțiune a lui Vitalie Ciobanu (romancier, nuvelist, eseist, critic literar și publicist român din spațiul românesc dintre Prut și Nistru), după escapada cu romanul de debut *Schimbarea din strajă* (1991).

Numărul textelor din volum se potrivește alegoric cu numărul celor șapte „mesageri” ai scriitorului italian Dino Buzzati. Referința de pe prima pagină la capodopera prozatorului italian anunță hipertextualizarea modelului narativ al autorului italian. La Dino Buzzati numărul șapte este dominant în narațiunile sale (*Cei șapte mesageri [soli]*, *Șapte etaje* etc.), având semnificațiile lui magice și cele de cunoaștere: șapte fiind numărul omului desăvârșit, al omului pe deplin realizat și numărul ce corespunde androginului ermetic.

Deloc întâmplător, volumul de proză al lui Vitalie Ciobanu conține

șapte nuvele, care reprezintă realizarea deplină ca prozator. În acest volum descoperim o literatură cu gust de bibliotecă, cu o borgesiană *literatură din literatură*. Subiectele și preocupările tematice urmăresc, mai degrabă, reflecția asupra condițiilor ficțiunii, decât reconstituirea fidelă a evenimentelor. Criticul literar Nina Corcinschi afirmă că citatul din *Cei șapte mesageri* de Dino Buzzati, care ar fi o deschidere a volumului, sugerează că „...cele șapte proze ale lui Vitalie Ciobanu ar fi cei șapte mesageri care fac o incursiune dincolo de orizont, pentru a explora „acei munți neexplorați pe care umbrele nopții îi ascund

acum. O carte, așadar, despre arcanalele complicate ale cunoașterii, despre expedițiile minții și ale imaginației prin acele zone crepusculare ale realității, care se desfac în straturi indistincte de fantastic, iluzie, magie, vis” [1].

Scriitorul Vitalie Ciobanu impresionează conștiința cititorului prin lumea sa literară, prin limbajul livresc, tehnicile și strategiile narrative complexe și prin personajele sale. Cele șapte personaje memorabile ale povestirilor (a celor șapte realități): Oreste din *Zilele după Oreste*, Ilona din *Ilona și împărăția*, Radu Baltazar din *Taxiul de noapte*, Alexandru Palade din *O după-amiază cu Liosa*, Laurențiu din

Engleza pentru cei care pleacă, Justin din *Croazieră* și personajul narator din *Globul de cristal* oglindesc prin destinele lor realități istorice multiple. Toate personajele lui au ceva în comun și sunt genetic înrudite.

Despre proiecțiile artistice din aceste povestiri, criticul literar Aliona Grati remarcă următoarele: „Deși par a fi extrase direct din cotidian, poveștile lor au toate datele parabolelor politice și ale alegoriilor general-umane. Acestea sunt proiecțiile artistice ale unei lumi imediate, recognoscibile, din geografia noastră și, în același timp, ale imaginării lumii de dincolo de cea fizică, cu înțelesuri adânci, misterioase, neliniștitoare, ambiguă, poetică în fine. Oferta lui Vitalie Ciobanu e interesantă și sub aspectul diversității genurilor cultivate, elementele povestirii fantastice, onirice se împletesc cu cele ale prozei psihologice, polițiste sau ale aventurii” [2].

În prima nuvelă din acest volum, *Zilele după Oreste*, care dă și titlul cărții, lexemul „după” conturează existența celor două planuri temporale: de dinainte și de după „inexplicabila dispariție” a lui Oreste. Deoarece cunoaștem că onomastica eroilor niciodată nu este întâmplătoare într-un text de proză scurtă, căci genul scurt presupune o structură măsurată de spațiu și mijloace literare, iar numele este de multe ori deopotrivă cu un capitol dintr-un roman, și în cazul numelui eroului principal al nuvelei lui Vitalie Ciobanu relevăm faptul indicării provenienței din limba greacă „Orestes”, care face trimitere la mitologia greacă și la mitul lui Ores-

tes care a inspirat tragedii scrise de Eschil, Euripide, Racine, Voltaire ș. a.

Numele personajelor literare este axa, cheia receptării și a dezlegării multor semnificații. Autorul descrie tragedia sau „fractura abruptă de destin” a personajului principal. Oreste este caracterizat „om al dialogului”, fost „profesor de estetică la liceul din localitate”, cursurile de estetică devenind în scurt timp doar o amintire. Eroul principal este prezenta drept „o fire sociabilă, chiar în exces”, care „știa să delimiteze categoric pasiunea sa de negustor (deși era vorba totuși de un mercantilism... estetic) și gustul pentru politică de grija pentru mama bolnavă”. Oreste locuia într-un apartament mic alături de batrâna „pe jumătate paralizată”, care nu „ieșise din casă nouă ani” de zile. Unicul său fiu reprezenta „legătura ei cu lumea exterioară”. Oreste nu poate fi numit un mesager al realității, ci mai degrabă un „conducător cu totul special” sau un „cenzor” al adevărului trăit, care „își protejează mama ținând-o departe de zbuciumul lumesc”, de marea schimbare a vremurilor.

Personajul central din această povestire reprezintă mai degrabă „emblema unor timpuri ieșite din țâțâni”, primii ani ai dezmembrării URSS. Oreste din lipsa unei slujbe remunerate, devine un refugiat economic în țara lui Goethe. După revenirea acasă, profesorul de estetică se transformă într-un dughenar, care vinde lucruri adunate „din te miri ce cotloane ale orașului în care locuia”. Un remediu eficient pentru marea luptă cu problemele existențiale, este venitul financiar de la „iluzoria afacere cu vechituri”, singura lui achiziție după revenirea din Germania.

Emigrarea, plecarea forțată de împrejurări sociale, politice, economice etc. și dificultățile trăite în străinătate, se transformă în probleme majore ale oamenilor de pe teritoriul românesc: „Acolo a văzut o civilizație care l-a strivit, pe el, intelectualul cu lecturi din Goethe și Rudolf Otto, prin ipostaza pe care i-o rezerva, de muncitor ilegal, la o fermă unde fusese angajat cu ziua (...). Fără contract, fără asigurarea medicală, ca mulți alții, care trebuiau să-și ascundă originea pentru a nu fi prinși și expulzați (...).”

În cadrul suprapunerii temporale a celor două perspective, imaginea

artistică a lui Oreste nu devine decât „imaginea cariată a profesorului de altă dată, cunoscut și apreciat de concitadini, dar însăși gratuitatea ocupației sale, alura de personaj anacronic și bizar îi dădeau o noblete pe care afaceri mai prospere nu i-ar fi putut oferi, pentru că ar fi știrbit ceva din strălucirea inefabilă a vocației abandonate”. Amestecul planurilor temporale în text, oferă posibilitatea de a trăi simultan în diferite dimensiuni: „Autorul de proză scurtă este un virtuoz al conciziei, al unei imagini panoramice de mici proporții care încheagă timpuri și spații într-o manieră organic” [3].

Portretul rămâne în continuare determinant, nicio tendință de antiproză nu l-a putut exclude. De la Ghilgameș, Grigore Ureche până la noi, chipul uman, multitudinea de personaje reprezintă structura principală, dacă nu chiar construcția favorizatoare a prozei de orice fel. Scheletul textului îl constituie atât portretul fizic, cât și cel moral al eroului principal: „Înalt, supt în obraji, cu fire rare de păr năpădindu-i bărbia ascuțită, ca de vînzare, negustorul de vechituri își fixa interlocutorul, la gheretă sau în mijlocul străzii, pe deasupra ochelarelor de miop pe care-i purta, și pupilele lui reflectau imaginea celui privit, ci o lume cu contururile spălăcite”. Reflectarea și continuitatea personajului central atât fizică, cât și morală este concentrată în tânărul care „susținea că fusese elevul preferat al lui Oreste și că rămăsese singurul lui confesor după întoarcerea acestuia din Germania (...). Îi și semăna: chip palid, ochi adânciți în orbite, protejați de o ramă de ochelari groasă, cumva anconică față de cei 18-20 de ani, câți va fi avut. Părea ieșit dintr-o hrubă ticsită cu terfeloage și cărți vechi.” Continuarea și veșnicia lui Oreste vine cumva anume prin „discipolul” său.

Sfârșitul nuvelei constată „inexplicabila dispariție” a lui Oreste și a mamei sale bolnave, după noaptea în care arseese toată afacerea lui Oreste „cu toate exponatele sale istorice”. O privire retrospectivă a autorului asupra prezenței lui Oreste în lume este raportată la imaginea paradoxală a dispariției spontane a personajului principal în finalului acestui text: „Realitatea absenței lui e percepută altfel decât era percepută realitatea prezen-

ței. Le era dor de monologurile lui agitate, își aminteau cu nostalgie de silueta-i familiară pendulând pe străzi, ca o pasăre rănită, ca o idee întrupată, care-i reprezenta pe toți fără să-i expună” [1].

Dincolo de drama trăită de Oreste, se ascunde tragedia unei națiuni, a unui popor. Dispariția celor două personaje sugerează moartea absolută a unei lumi de altădată. „Ruptura de destin” a unei națiuni este concentrată într-un singur personaj. Nuvela „Zilele după Oreste” reprezintă o parabolă a Basarabiei în devenire, chipul ei, imaginea alegorică și reprezentativă.

În nuvela *Ilona și împărăția* facem o călătorie în timpul istoric, ajungând în anii celui de-al Doilea Război Mondial. Titlul nuvelei ne trimite la părintele literaturii absurdului, care evocă parafrastic numele ultimei culegeri de proză scurtă a lui Albert Camus. A două nuvelă din acest volum, nu este altceva decât o producție literară cu structură alegorică cu conținut moral.

Tot o căutătoare a sensului, tânăra Ilona (din *Ilona și împărăția*) – o adolescentă exilată „într-un neînsemnat oraș de la marginea țării”, își hrănește existența și *autoiluzionările* premature prin contemplarea trenurilor: „Găsea prilejuri de uimire și încântare ori de câte ori „prindea” escala vreunui tren de pasageri în mica lor gară de provincie...”. Ilona încerca să stăpânească secretele „micului popor ambulant”, înghesuit în vagoanele trenurilor. „Încearcă să „fure” trecutul acelor oameni și, tot așa, încerca să le ghicească viitorul, pentru a spune, eventual, după aceea (contemplându-le fețele încordate în așteptarea verdictului) dacă merită să-și continue drumul”.

Se relatează despre existența unui tren misterios care circula la ore târzii din noapte, fără să știe cineva de unde vine și unde se duce. Se știe doar că lasă în urma lui o sete de cunoaștere. Pentru Ilona, trenul este calea spre cunoaștere, asemeni unei cărți deschise: „chiar dacă la prima vedere părea un spațiu al reclusiunii, trebuia doar să știi să citești în ea”. Războiul de la „împărăția de la Răsărit” și invazia oamenilor în așezarea orașului ei o aruncă în hipnoza realității istorice. De ceva timp venirea trenurilor „prin gara lor de provincie” deveniseră o curgere anonimă „...de vagoane fără chip și fără semne distinctive, îi îngustase ne-

crucător evantaiul alternativelor vieții, savoare visărilor în care se pierdea. „Se duc să cucerească împărăția de la Răsărit”, i-a spus tata(...) „De ce, tată, pentru ce le trebuie asta?” „Cum *de ce*? Așa s-a hotărât”, răspunse tatăl cu un ton dezamăgit, tonul „celui învins de împrejurări imposibil de controlat”.

Autorul camuflează cruzimile realității invocând imagini și reprezentări din domeniul fabulosului. Recursul la motivele și tehnicile literaturii fantastice oferă posibilitatea autorului de a distruge limitele și hotarele realității. Fantasticul ține pulsul textului, care incită și mai mult cititorul. Prozatorul îmbină elemente onirice pentru a masca marea tragedie a timpului din anii celui de-Al Doilea Război Mondial. Camuflarea începe de la titlul oportun pentru o poveste sau basm: „Ilona și împărăția”. Procedeele narrative preluate din lumea basmelor sunt puse în valoare în întreaga povestire. Personajul feminin din această nuvelă nu întâmplător este numit Ilona, care eventual ar fi o reminescență a personajul principal feminin din basmale mitologice românești Ileana Cosânzeana. Ceea ce unește aceste personaje tipice ar fi curiozitatea de cunoaștere a lucrurilor care se petrec în afara spațiului în care își duc existența. Ilona – prototip feminine – nu este decât o impostază a Ilenei Cosânzene în actualitate. Ea este personajul-cheie din nuvelă, eroul-declanșator al acțiunii.

În universul imaginar al Ilonei, tatăl este reprezentat ca figura atotputernică: „Era un mic zeu pe o porțiune de cale ferată”. Meseria celui de-al doilea personaj în viziunea ficei sale nu era decât o „misiune specială, mai importantă decât oricare alta, pentru că de el depindea buna desfășurare a lucrurilor, adică „alergarea” aceasta a trenurilor care unea ținuturile îndepărtate.” Războiul venea peste ei. Tatăl nu mai reușește de data aceasta „să intervină, să refacă lumea așa cum o știa Ilona de când se ținea minte: imprevizibilă, diversă, zglobie, policronă”. Lucrurile iau o altă întorsătură: „Nici măcar el, *stăpânul căii ferate*, nu știa prea multe din cele ce se întâmplau de la o vreme încoace”. Protagonistii sunt încadrați într-un joc al destinului, unde nu este loc de anticipări. Ilona și tatăl ei fiind doar niște victime ale noilor realități, ale războiului dus

împotriva unei lumi întregi.

Povestirea descrie un oraș care intră într-un război bizar, început și terminat brusc, despre care nimeni nu știe altceva decât ce se oferă prin filme de propagandă, care rulează la cinematografe: „În curând, la cinematograful din oraș se aduseseră filme și jurnale noi, cu imagini surprinse la mii de kilometri în inima imperiului de la Răsărit, „acolo unde trupele noastre, purtând lupte grele, obțin victorii strălucite, aidoma bravelor legiuni ale lui Cezar și Nerva Traian”. Ilona nu rata nici o proiecție derulată la cinematograf. Mascarea realității tragicului acestor timpuri de către autorități era făcută prin intermediul acestor filme bizare, ticsite în sălile de cinema: „Majestatea Sa trecând în revistă trupele de pe front, însoțit de o suită de ofițeri tineri, cu vestoanele proaspăt apretate; lupte aeriene cu avioane inamice (...), iureșul atacurilor de baionetă sfărâmand puternice linii de apărare; locuitorii unui port la mare oferind, cu recunoștință, eliberatorilor buchete de flori”. Imaginile din filme noi deveneau „prea coplesitoare”, erau doar „o poveste de „imbrobodit” populația naivă de la periferie, care trebuia să-și trăiască viața prin procură. Filmele proiectate abundent în cinematografe nu erau decât o „industrie a iluziilor”. Prezentarea și camuflarea vieții reale trăită în acele momente în „împărăția enigmatică de la Răsărit”, unde „clocotea în adâncul împărăției cucerite, se vedea în confruntarea teribilă dintre bine și rău, în triumful învingătorilor și lacrimile celor învinși...”.

Nuvela dobândește o serie de atribute esențiale, o finalitate etică (triumful integral al binelui asupra răului). Apar personajele opuse, nu lipsește nici pedeapsa eroilor ce înfrunchează răul (care este pe măsura faptelor sale), ceea ce duce spre ideea preluării ca structură de bază caracteristicile basmului mitologic românesc. Antiteza dintre valorile binelui și ale răului oferă un model de ținută morală. Toate aceste reprezentări specifice doar basmului sunt resimțite în această nuvelă. Procedeele și strategiile narrative folosite de către autor nu sunt nici de data aceasta întâmplătoare. Jocul complex al timpului și spațiului, aruncarea cititorului dintr-o extremă în alta reprezintă mecanismul viabil al acestei narațiuni.

În ziua în care „o garnitură militară a oprit în gara lor și nu și-a mai continuat drumul”, se conturează imaginea celor două personaje aflate în centrul acțiunilor, care făceau parte dintr-un întreg, din „împărăția de la Răsărit”. Țara îndepărtată ce reprezenta un tărâm de nepătruns, „încât puteai să o asemeni cu un brusture uriaș sau cu un vortex înspăimântător în mijlocul oceanului, de felul celui care înghițise Atlantida, sau cu o „gaură neagră” în spațiul cosmic, în stare să absoarbă orice corp...”. Aflați acum în centrul acestui cerc vid care se spărse, în inima războiului, „Împărăția de la Răsărit, pe care o hrăniseră, inconștient cu soldați, muniție de luptă și provizii, dar mai ales cu vise deșarte și iluzii vinovate, venea peste ei, aducându-le cunoașterea”. Realitatea cruntă a răboiului a invadat și orașul de la periferie, asemeni unui vulcan a cărui magmă acoperise pământul fără a da vreo speranță de scăpare. Brusc imaginile de pe ecranele cinematografului căpătaseră viață. Liniștea nefirească de la calea ferată este în contrast de această dată cu forfota din interiorul orașului. „Defecțiunea se lățise vizibil: ziare nu mai soseau, cinematograful se gripase, reluând aceleași filme care celebrau victorii de mult repurtate, capitularea unor localități cu greu de pronunțat; telefoanele amuțiseră, stația de radio era bruiată (nu se mai deslușea imic printre zgomote și pârâituri), și nimeni nu se grăbea să repare instalațiile...”. „Împărăția de la Răsărit” pictată în alte culori, îmbrăcată în veșmintele realității absurde, este prezentată fără mască de această dată.

Războiul de la Răsărit și invazia soldaților în localitatea ei, precum și prietenia cu caporalul Iordan, o aruncă deodată în hipnoza realității istoriei. Tânărul soldat este mesagerul dintre cele două lumi: lumea imaginară și lumea realităților. Imaginea realității prinde contur în ochii personajului feminin: „Ceea ce văzu, aruncându-și ochii spre valea de peste linia ferată, era cu totul altceva (...) – ceva nespuse de diferit de priveliștea pe care s-ar fi așteptat să o surprindă, ziua (...). Ilona făcea parte din lumea cinematografică, aflată „într-o imensă sală de proiecție”. Până acum era în rol de spectatoare, iar acum devine un erou ce-și obține rolul său în proiecția unui film, înscriindu-se de data aceasta în-

tr-o poveste halucinantă. Era martora unei scenografii oribile: „Ilona observă nenumărate tuburi pompând sânge sub carapacea chelboasă, supravegheate de muncitori în salopte verzui, care mișunau asemenea termitelor pe toată suprafața (...). Deodată, ca la un semn ocult, peste vale se lăsă un întuneric gros și răsună bubuitul al unui cor de trompete și tam-tamuri. Tot atunci o cunună de raze aprinse sute de mii de becuri, dispuse geometric în jurul gigantului radios. Ghirlandele strălucitoare se dovediseră în realitate siluetele fosforescente ale unor dansatori înarmați cu lanțuri și bice, executând un ritual (...)”. Luptele soldaților, moartea oamenilor reprezentată ca un fenomen natural, sunt reflectate printr-un ritual din toate culturile lumii. Oamenii sunt supuși, cu sau fără voința lor, unor *rituri de trecere*, rezistente în timp. Războiul este doar încă o față a morții: „Mișcările în transă, strigătele, autoflagelările dasatorilor completau o apoteoză lascivă, împrăștia în aer un miros dulceag de jertfă proaspătă și adieri de opiu”. Războiul venea peste ei, peste tot. „împărăția aceea enigmatică de la Răsărit (...) începuse să capete contur, să-și crească relieful, să-și îngroașe culorile, și chiar să capete un luciu malefic, de reptilă antediluviană, pândind în văgăuna ei întunecoasă...”. Moartea este întruchipată în text ca un sfârșit absolut, ca un neant.

Asemenea unui regizor, Vitalie Ciobanu proiectează această „cunoaștere” într-o manieră iscusită, evenimentele se derulează pe scena grandioasă a existenței. Imaginea trenului revine din nou în prim plan: „După o jumătate de oră, precedată de urletul sinistru al locomotivei, intra în gară prima garnitură cu refugiați, oameni scăpați din pârjolul războiului, sub privirile consternate ale orașului. (...) Împărăția de la Răsărit, pe care o hrăniseră, inconștient, cu soldați, muniție de luptă și provizii, dar mai ales cu vise deșarte și iluzii vinovate, venea peste ei, aducându-le cunoașterea”. Magistrală „citire” a istoriei naționale, și nu numai! Trenul menține legătura dintre cele două lumi, mesagerul care aduce marea „iluminare”, precum și cel care scoate măștile și pune în prim plan realitatea dramatică. În această povestire este conturat destinul unei lumi, cât și destinul fiecărui om, aflat

într-o anumită secvență de timp și spațiu. Viața și destinul oamenilor devin istorie – fundamentul realității istorice. Textul aceasta conține atâtea ambiguități, încât este deschis multiplelor interpretări. Nimic nu e ceea ce pare, iar cititorul e imuabil provocat.

O altă nuvelă dinamică a lui Vitalie Ciobanu este *Taxiul de noapte*. Aici avem descrisă perioada de tranziție a literaturii, a unor „teme consumate” cu termen de valabilitate expirat; o literatură ce „poartă ochelari de cal”. Autorul anunță o criză de creație a unei întregi generații de scriitori. Nuvelistul conturează înfățișarea „noii literaturi” prin intermediul eroului principal, Radu Baltazar. Personajul central este un scriitor notoriu de altfel „numele unei epoci litoare”, aflat într-un impas, în momentul în care îi este refuzat ultimul său manuscris. Plecând de la editură „năucit și bulversat”, se simte „pierdut, zdrobit, o plantă smulsă brutal din ghiveciul ei de plastic, aruncată pe carosabil sub roțile mașinilor”. Urcând mai târziu într-un taxi de noapte, dă peste un șofer misterios, „un colecționar de secrete”, car este și mesagerul realităților de dincolo de aparențe. Personajul principal devine un prizonier al unei adevărate aventuri.

Nuvela este un „thriller” în care prozatorul folosește suspansul, tensiunea și emoția ca elemente principale. Stimulând puternic starea de spirit a cititorului, se oferă un nivel ridicat de anticipare, așteptări extreme și incertitudine. Textele de acest gen implică acțiune și mister, care sunt adevărate generatoare de adrenalină. Tehnicile și strategiile discursului narativ sunt inspirate din lumea filmului, a cinematografiei. Un text scris cu o fervoare a detaliului; cu o finețe a analizei psihologice, un text care mizează pe senzațional. Scriitorul își urmează personajul în starea-limită, punându-l în fața adevăratelor provocări: „O plimbare cu taxiul în faptul nopții îi anulează însă consternarea rateului său literar, când părea că toată lumea lui se prăbușește, cu un șoc și mai mare. Un agent, deghizat în șofer de taxi, îi propune o provocare inedită, pe care, deși o simte periculoasă și are multe ezitări, scriitorul o acceptă” [1]. Radu Baltazar este beneficiarul unei oferte de subiecte care îi vor schimba destinul.

Autorul excelează în rotația celor două planuri: unul subiectiv – cu trăirile interioare ale lui Radu Baltazar; altul obiectiv – cu realitățile cunoscute și mai puțin cunoscute, o lume pe care nimeni nu o bănuiește, aflată dincolo de aparențe, concepte și rivalități, o lume la care avea acces doar prin intermediul „colecționarului de secrete”. Scriitorul este invitat să iasă din zona de confort și să confrunte realitatea ascunsă după cortine: „Veți cunoaște lucruri care vă vor reda gustul vieții și... vă garantez, o imensă poftă de scris!”. Taximetristul deținea „un adevărat laborator de cercetare” în care cuprinde „circa 25 de ani de lucru într-un serviciu de informații”. Este reprezentat ca un agent secret: „Colecționez secrete. Sau dacă vreți, colecționez vieți ascunse...”. Îi divulgă scriitorului secretele din colecția de destine, îi proiectează filme înregistrate în care nu există nici un filtru pentru adevăr. Realitatea apare în haina sa firească. Protagonistii acestor înregistrări sunt președinți și parlamentari, conducători de clanuri mafioate, „femei” de lux ș. a. Agentul este un atotputernic ce conduce din umbră lumea, îi decide destinul, o monitorizează. „Colecționarul de secrete” deține adevărul în palme, destine și vieți omenești.

Întâlnirea scriitorului față în față cu realitatea este schițată și conturată în cele mai minuscule detalii, în care apare imaginea necunoscută a lumii. Radu Baltazar se află în mijlocul centrului ascuns, provocat pentru „eliberarea adevărului”.

Arhiva personală a agentului devine un colac de salvare pentru ambele părți implicate în acțiune: Baltazar era în impas de idei, iar taximetristul își vrea auzit și știut adevărul.

Bibliografie:

Corcinschi, Nina. Realitatea ca o hologramă. În: Vatra, 2019, nr. 10. <https://revistavatra.org/2019/10/01/nina-corcinschi-realitatea-ca-o-holograma/#more-6458>

Aliona Grati, p. 133 - http://dialogica.asm.md/arhivarevistei/Dialogica/Dialogica_03-2019.pdf

Maria Pilchin, ÎN COMPETIȚIE CU ROMANUL, PROZA SCURTĂ, p. 7, http://dialogica.asm.md/arhivarevistei/Dialogica/Dialogica_03-2019.pdf

PAVEL POPA

Rusaliile:

tradiții și semnificații

Rusaliile, sărbătoare cunoscută **în popor** ca Duminica Mare – ziua în care a pogorât Duhul Sfânt peste apostoli și **când a fost alcătuită prima comunitate creștină**.

Anual, la 50 de zile după Învierea Domnului Nostru Iisus Hristos, în ziua când Duhul Sfânt s-a pogorât în limbi de foc peste Sfinții Apostoli, noi, asemenea predecesorilor noștri prăznuim sărbătoarea Duminica Mare căreia i se mai zice în popor și Rusaliile, și Pogorârea Sfântului Duh.

Acest ciclu de serbări creștine grupat **în jurul sărbătorii numită popular Duminica Mare** este cunoscut sub numele de Rusalii. *Rusaliile au devenit sărbătorile de vară cu cele mai evidente practice dedicate spiritelor morților. Fiind mereu în iunie, luna solstițiului de vară, Rusaliile au asimilat numeroase clemente specifice renovării timpului* [1, p. 326].

Tradițiile populare despre Rusaliile sau *Duminica Mare* – nume popular ne povestesc ca această sărbătoare este consacrată vegetației pământului, naturii dătătoare de viață de care credincioșii ortodocși din țara noastră și nu numai sunt legați cu toată ființa. Pentru creștini, *Duminica Mare* sau *Troița* întruhidează *Pogorârea Sfântului Duh*. Așa cum am menționat mai sus, *Duminica Mare* întruhidează un sistem întreg de sărbători. Prima dintre acestea este *Sâmbăta Morților*, prin alte regiuni românești mai este numită – *Moșii de vară*, *Moșii Duminicii Mari*, *Moșii de Rusalii* etc. – câte bordeie atâtea obiceiuri. Potrivit acestui proverb trebuie să constatăm că bordeiele de astăzi nu mai seamănă cu cele de altă dată, au devenit adevărate castele asemenea celor din basmele noastre. La fel și obiceiurile s-au colorat și s-au sporit în frumos ca să țină is-

onul sărbătorii vieții. De asemenea, tradițiile și simbolurile *Duminicii Mari* au evoluat concomitent cu viața omului, cu societatea, unele dintre ele născându-se și împletindu-se cu altele într-o perpetuă întrecere și armonizare cu mediul înconjurător, civilizația și cu vremurile.

Duminica Mare, este una dintre cele 12 sărbători împărătești celebrată anual la o dată diferită, fiind marcată în a 50-a zi de la Învierea și a 10-a de la Înălțarea lui Iisus Hristos. Este o zi îmbelșugată în tradiții ce se cuvin respectate cu sfințenie, ca să nu ne pedepsească Rusaliile.

Cuvântul *Rusalii* provine din latinescul *rosalia*, care simbolizează sărbătoarea trandafirilor. Totodată, acest termen mai reprezintă și fetele împăratului Rusalim, despre care poporul credea că erau înzestrate cu puteri magice cu care seduceau oamenii, îi pedepseau pe cei care nu le

respectau, etc.. În credința populară, Rusaliile sunt spiritele morților care, după ce au părăsit mormintele și au petrecut Paștile împreună cu cei vii, nu mai binevoiau să se întoarcă în locurile lor de sub pământ și încep să facă rele oamenilor.

Rusaliile mai sunt numite în popor Iele sau zâne rele.

Poporul le consideră niște zâne cu puteri extraordinare care zboară prin văzduh și coboară uneori pe pământ pentru a juca și a face rău oamenilor [1, p. 326].

În scopul îmbunării lor, oamenii evitau să le numească. Și astăzi mai persistă superstiția că aceste spirite își petrec timpul mai mult în preajma izvoarelor și pot, prin cântecele lor, să ia mințile oamenilor și să-i îmbolnăvească.

La baza sărbătorii respective se află cultul morților la hotar de anotimpuri, credința în forțele magice ale plantelor verzi și totodată, lupta contra forțelor *necurate*. Plantele verzi sunt renumite nu numai prin faptul că ele posedă unele forte magice, ci concomitent ele răspândesc frumusețe în lume nu doar prin culoare ci și prin parfum. Ele sunt principala sursă de arome minunate, motiv pentru care servesc ca izvor de inspirație pentru cele mai valoroase parfumuri, la vindecarea unor maladii, descântece, farmece, înfrumusețarea unor grădini, parcuri, alee, interiorul caselor, ogrăzilor etc. De exemplu, Trandafirul este unul dintre cele mai frumoase flori ale planetei. Petalele și mugurii de trandafir sunt folosiți adeseori și în bucătăria tradițională românească, pentru a oferi aroma ceaiului, sau a face dulceață etc.

Uleiul de trandafir este cel mai important ingredient care stă de-o veșnicie la baza parfumurilor. Este un amestec de uleiuri esențiale vola-

tile obținute prin distilarea cu abur a petalelor zdrobite.

Unul dintre cele mai specific semne ale Duminicii Mare este împodobirea cu rămuri verzi de salcie, nuc, tei, frasin, a icoanelor, a stâlpilor casei și a porților, a ușilor și ferestrelor casei, a gardului, a streșinilor casei sau a porții etc. Dintotdeauna, între om și pom sunt tainice legături. *Pomul putea înlocui și adăposti în anumite context ritual și ceremonial omul. Îi putea deveni frate, soră, soție. Relațiile spiritual care se țes între om și pom sunt specific civilizației lemnului.* [1, p. 326]. Oamenii utilizau ramuri de salcie vie pentru că această plantă **este nelipsită la această sărbătoare din satul tradițional.**

Ca și la Florii, salcia în această zi este sfințită la biserică. Mai des ramurile de salcie erau utilizate de către apicultori pentru a înconjura stupii, în timp ce țărani îngropau mătisoarii în brazdă, pentru a asigura o recoltă mai bogată. Cu mătisoarii de salcie, gospodinele împodobeau icoanele, ușile și ferestrele caselor, intrările în grajduri sau în orice altă namestie.

Studiind tradițiile populare ale noastre, vom observa că nukului îi revin deosebite semnificații în desfășurarea scenariilor acestora. Confirmăm aceasta prin faptul că nucul face parte integrantă din viața și gândirea noastră. Faptul că nucul este sădit la colțul casei sau la poartă ne demonstrează că acest pom fructifer de la origini și până în prezent însoțește viața omului fiind martorul ocular la tot ce se întâmplă, bune și rele, în gospodăria lui. El este primul și ultimul martorul ocular al celor care intră și ies din casa și curtea omului. De asemenea, rămâne a fi și în continuare prezent în cadrul multor sărbători populare, credințe și obiceiuri, cum ar fi și Duminica Mare. De pildă, apa consumată la prima scaldă

a fătului, apa în care s-au scaldat fetele cu status premarital, la țară, se aruncă la trunchiul unui nuc sau al unui alt pom roditor. Fetele nu aruncă oriunde firele de păr care rămân în urma pieptănăturii ci îl vără în scorbura unui nuc [2, p. 284].

Poporul consideră nucul simbol al belșugului, avuției și longevității. Cel mai semnificativ ritual apreciat foarte mult de către poporul nostru este *sădirea nukului la nașterea copilului.*

Marele cărturar și domnitor al Țării Moldovei, Dimitrie Cantemir în opera sa *Descrierea Moldovei* consemnează necesitatea și semnificația nucii în desfășurarea și importanța procesiunea cununiei, când părinții și rudele mirilor îi presară pe înșurăței cu monede și nuci, demonstrând prin aceasta că le doresc prosperitate, belșug, și dăinuirea neamului: *în vremea aceasta aruncă rudeniile pre la cei ce stau împrejur arginți mărunți (parale), nuci și hemei uscat, ca să arate că cer de la Dumnezeu, dătorul de viață, numai timpurile cele roditoare de nuci și de hameiu...* [3, p. 167].

De Duminica Mare (Rusali), așa cum am menționat anterior, ramurile de nuc erau duse și sfințite la biserică, apoi erau puse la stâlpii și streșina casei pentru a *apăra locurile considerate vulnerabile în fața forțelor malefice. Fiind un arbore sacru, acesta poate fi semănat numai de pășările cerului care duc nucile cu ciocul. Credința că cel care seamănă nucă va muri când pomul va crește cât grumazul, are o largă răspândire în lumea satelor. Nuca, fructul nukului, este o jertfă obișnuită pentru morți; precum grâul, care nu lipsește niciodată din principalele alimente rituale și din darurile primite de copiii colindători la Crăciun* [4, p. 212].

În unele localități folosesc frunzele de nuc la prima scaldă a nou-născutului ca să mai poată naște și alți copii. De asemenea și florii nucului îi aparțin numeroase funcții ritualice. În primul rând este frumoasă și este purtată la brâu pentru noroc și folosită în descântecele de aflare a ursitei. Din lemnul de nuc se confecționează obiecte purtătoare de simboluri străvechi: jugul boilor, butucii roților de car și, așa cum spune cântecul oltenesc, sicriul la înmormântare. [4, p. 212].

Acest pom se oferă omului cu toate părțile și organele sale, dar este cultivat în principal pentru fructele sale, fiind și unul dintre cei mai iubiți copaci fructiferi.

În tradiția folclorică, nucilor le aparțin speciale semnificații și sunt asociate cu anumite categorii din acest domeniu. Menționăm câteva cimituri despre nuci: *Patru frați stau într-o casă / Și de ploaie nu le pasă!* (Miezul de nucă); *Toamna coaja îi plesnește, / Tot ce-i verde se jupește / Și rămâne cafenie, / Cine oare nu o știe? / De o crapi vezi patru frați / Între ei bine legați. / Mulți bunei o fac cadou / În Ajun de Anul Nou. / Eu te rog frumos, mămucă, / Fă-mi cadou și mie-o...* (Nucă).

De asemenea, ramura de nuc se pune la fântâni, pentru a asigura prosperitatea apei etc.

Asemenea nucului și salcia era sfințită și utilizată la înfrumusețarea gospodăriei omului, cu ocazia sărbătorii de Rusalii. Despre salcie, în

tradiția populară românească există multe legende. Una dintre ele glăsuiește în felul următor:

Salcia a fost odată înaltă ca și plopul, dar aflându-ce una pe-o pustietate și trecând pe acolo Dumnezeu și Sfântul Petru, cu mare greu ce-au putut să se odihnească la umbra ei cea îngustă.

Drept aceea, Atotputernicul a hotărât ca salcia să crească mai stufoasă și sub umbra ei să ne putem mai cu drag și mai mult odihni! [5, p. 38].

Tot în această zi, credincioșii duc la biserică ramuri verzi de nuc sau de tei ca să le sfințească, pentru că acestea plante. Se crede în popor, că acestea alungă spiritele rele. Păstrate peste vară, rămurele apără ogorul și gospodăria de furtuni și de grindină. Anume de Duminica Mare, sau Rusaliilor, se începe culesul plantelor de leac. Până la această dată, se consideră că plantele sunt contaminate de către Rusalii.

Deseori se puneau și ramuri de frasin considerat stăpânul pădurilor în care crește potrivit înfățișării impunătoare și prezenței în număr mare.

Frasinul crește repede fiind foarte dur și rezistent, de aceea la țară este considerat unul dintre cele mai valoroase tipuri de lemn, raportat la multe utilizări casnice. De pildă, în mitologia scandinavă, *Yggdrasil*, adică Arborele Lumii, arborele care constituia centrul lumii, era un frasin. Din cartea sacră *Edda* (scrisă în sec. al XIII-lea), dar și din alte surse scrise descoperim că rădăcinile frasinului sacru se trag din infern, totodată atingând Paradisul cu vârful crengilor. Este considerat copacul renașterii și al vindecării.

Într-o legendă despre acest copac întâlnim și faptul că în Insula Bute din Scoția, într-un singur loc, îndrăgostiții mâncau frunzele unui frasin care creștea lângă biserica St. Blănă. Acest frasin era numit *Dreamin' Tree* – copacul viselor. Tot cu această ocazie se mai povestește că visele plăcute pe care frunzele acestui frasin le prilejuiau le dădeau indicii

despre intențiile viitoare ale iubitei sau iubitului... Există multe alte superstiții legate de frasin, care era considerat un copac magic.

De pilda, în munții Greciei se întâlnesc o varietate de frasin numită *Fraxinus ornus*, din scoarța căruia, când e tăiată, curge un suc pe care vechii greci l-au numit *meli* – adică miere, fiind dulce datorită că conține zaharuri naturale. Sau, cândva, în trecutul mai îndepărtat, pe-o insula din Marea Britanie, copiilor nou-născuți li se dădea o lingura din acest suc. În așa mod, se zice că ei se înrudesesc cu frasinii respectivi. Și dacă copacul era sănătos, atunci și fătul creștea sănătos. De asemenea, se mai păstrează tradiția ca în această zi nu numai copiii ci și tineretul să culeagă brațe de flori de

corovatic, cimbrisor, care sunt așternute în toată casa.

Unele crenguțe sunt duse la biserică și sfințite, după care se păstrează cu mare sârguință la icoane, de unde sunt luate și aruncate în curte mai ales când plouă cu piatră.

De asemenea, în multe localități, în această zi se mai pun și flori de tei.

Ramurile de tei, soc sau mure sfințite de Rusalii se folosesc ca leacuri tot restul anului. În tradiția populară se zice că numai până la Sânziene plantele au puteri vindecătoare.

Din antichitate, teiul a fost și rămâne a fi, și actualmente recunoscut pentru calitățile sale terapeutice fenomenale. De asemenea, mirosul emanat al florile de tei este încântător, acesta resimțindu-se din plin spre sfârșit de primăvară. Celții considerau teiul un simbol al altruismului pentru că se credea că sub influența miresmei sale îmbătătoare oamenii spun doar adevărul. De aici se trage și ritualul, când îndrăgostiții își jurau iubire eternă la umbra unui tei înflorit... Actualmente, florile de tei și ceaiul obținut din acestea au numeroase virtuți terapeutice care contribuie la ameliorarea a numeroase probleme de sănătate. Datorită substanțelor active din plantă, ceaiul de tei este folosit ca **sedativ ușor** și este recomandat să fie băut cu 30 de minute înainte de culcare, în special în cazul persoanelor care se confruntă cu **tulburări de somn și stări de nervozitate și anxietate, etc.**

Așa dar, ornamentarea gospodăriilor cu verdeață (frunzari) atât în mediul rural cât și în cel urban simbolizează fertilitatea plantelor și protejează vatra satului și a fiecărei gospodării în parte contra Rusaliilor.

Factorul principal al acestei sărbători este pomenirea morților la biserică. Oamenii din multe localități din țara noastră, în această zi se duc la cimitir cu ofrande pentru pomenirea morților. În pomenile oferite de sufletul decedatului întâlnim vase tradiționale de lut, căni și ulcioare cu

apă sau cu vin, străchini sau farfurii cu dulciuri, băsmaluțe, șervete de bucătărie, lumânări, fructe etc. De obicei, pomenile sunt oferite oamenilor săraci, vecinilor, rudelor, prietenilor, mai des copiilor. În unele localități ca atunci când dai pomană pentru cei decedați, *totdeauna să dai și de sufle-*

tul tău, căci ce ai a te așteaptă când mergi pe cea lume. Cine știe dacă-ți va mai da cineva pe urmă sau nu?

Omul, dacă vra să aibă pe ceea lume, să deie cu mâna sa singur, cât trăiește; numai să deie cu toată inima, să nu-i pară rău [6, p. 310].

Din amintirile bătrânilor, se știe că pe vremuri, plantele folosite la Duminica Mare nu se aruncau, ci se stropeau cu apă și se dădeau vitelor din gospodărie pentru a le feri de boli.

De Rusalii, dintotdeauna s-a practicat obiceiul curățitului cișmelelor, izvoarelor și a fântânilor simbolizând reînnoirea, puritatea și Coborârea Duhului Sfânt. În această zi, gospodinele îmbelșugau masa de sărbătoare cu sarmale în frunze de podbal, de vie, de hrean, cu plăcinte cu verdeață, etc.

Rusaliile reprezintă cea mai vârstnică sărbătoare laolaltă cu cea a Paștilor, fiind prăznuită încă din vremea Sfinților Apostoli. La finele secolului IV și începutul celui de-al cincilea, Cincizecimea, așa cum o descrie Eusebiu al Cezarii era o dublă sărbătoare: a înălțării Domnului și a Pogorării Sfântului Duh. Sărbătoarea datează cu anul 400, în ziua a 40-a după Paști, așa cum este sărbătorită și în prezent, Cincizecimea rămânând numai ca Sărbătoarea Pogorării Sfântului Duh.

Potrivit mai multor surse sărbătoarea pogorării Duhului Sfânt a fost numită în românește „Rusalii» de la sărbătoarea trandafirilor din lumea romană, consacrată cultului morților. Creștinii au preluat obiceiul roman, făcând din sâmbăta dinaintea Rusaliilor una din zilele de pomenire generală a morților. Duminică de Rusalii gospodinele împart farfurii cu mâncare sau alte daruri pentru cei vii. Prima zi de luni, îndată după duminica Rusaliilor este consacrată proslăvirii Sfintei Treimi. Sărbătoarea Rusaliilor se sărbătorește două zile – duminică și luni.

Unele legende ne povestesc că Rusaliile răpesc uneori un tânăr frumos ca să joace cu el, apoi îl elibe-

rează. În cazul când acesta povestește cuiva ce a văzut este pedepsit.

În ziua de Rusalii nu este bine să muncești sau să mergi la câmp, pentru că te pedepsesc Rusaliile.

Se zice că de Rusalii, nu trebuie să intri în vie sau să mergi în locuri pustii, pentru că te întâlnești cu spiritele rele.

Este inaccesibil, ca în această zi, să te cerți cu cineva, pentru că vei fi „luat din Rusalii”.

Nu este bine ca în ziua respectivă să mergi la scăldat pentru că te urmărește pericolul de înec.

Dacă vei munci în această zi, vei avea parte de mania Rusaliilor.

De Rusalii, prin unele zone românești (la noi nu) se practică jocul-ritual al Călușarilor. Ritul *săritul peste foc* al călușarilor din cadrul acestui joc se face în scopul scăpării de iele – zâne rele.

Flăcăii, de Rusalii organizau Hora unde lua parte comunitatea întreagă.

Bibliografie:

1. Ghinoiu, Ion. Sărbători și obiceiuri românești. București: Editura ELI-ON, 2004. 406 p.
2. Evseev, Ivan. Dicționar de simboluri. București: Vox, 2007. 480 p.
3. Cantemir, Dimitrie. Descrierea Moldovei. Chișinău: Literatura Artistică, 1988. 234 p.
4. Ghinoiu, Ion. Mica Enciclopedie de Tradiții Românești. București: Agora, 2008. 359 p.
5. Legendele florei. București: „Grai și Suflet – Cultura Națională”, 1994. 293 p.
6. Niculiță-Voronca, Elena. Datinele și credințele poporului roman adunate și așezate în ordine mitologică. Vol. 1. Iași: Polirom, 1998. 496 p.

CRISTINA BLĂNARU, S. BAIMACLIA, R. CANTEMIR

Pictura îmi cultivă identitatea personală

Cătălina Botnarenco - 19 ani, din comuna Baimaclia, r. Cantemir. În prezent face studii la Liceul Teoretic D. Cantemir din or. Cantemir, clasa a XII-a.

Absolventă a Școlii de arte Valeriu Hanganu, filiala Baimaclia, r. Cantemir la profilul: Arte vizuale în anul 2017, la profesoara: Margareta Glibiciuc.

Întâlnești în viață oameni de care te legi dincolo de cuvinte. Un astfel de om este Doamna Margareta Glibiciuc, profesoară de arte vizuale prin vocație, grad didactic DOI, ce activează în cadrul filialei Școlii de Arte

„V. Hanganu” din comuna Baimaclia, r. Cantemir.

Puțini sunt profesorii, care predau cu suflet și mai puțini sunt acei pentru care se poate folosi sintagma “un om ca pâinea caldă”. Dna Margareta este una dintre aceștia, pentru că, înainte de a fi un dascăl excelent, este un om de cea mai înaltă calitate.

Tatiana Coroi, directorul Școlii de arte V. Hanganu, or. Cantemir.

Fiind pasionată de arte din fragedă copilărie a reușit să studieze și să absolvească cu succes la două profiluri: Arta coregrafică, Arta teatrală.

Participantă și premiantă a mai

multor concursuri, festivaluri și expoziții artistico-culturale.

Lucrarea de diplomă Balerina (pe pânză) este selectată și expusă în galleria de picturi a Consiliului raional Cantemir.

Dragostea de culoare — darul lui Dumnezeu

Rusalina Gîrnu este o fetiță de 14 ani ce locuiește în satul Hănăseni raionul Cantemir. La școala generală din sat este în clasa a VIII-a, iar la Școala de arte V. Hanganu din or. Cantemir – clasa a II-a. De doi ani, de mai multe ori în săptămână, Rusalina parcurge 30 de km. – distanța ce disparte satul ei de baștină de centrul raional Cantemir înfruntând friguri, ploi, arșiță. Suportă aceste stări pentru că dorește foarte mult să-și îndeplinească gândul ce o frământă încă din frageda copilărie. Visează să ajungă mare pictoriță pentru a reda pe hârtie, pe pânză, pereți etc., ființe și diverse lucruri, scene din viața reală și aspecte din

natură în culori, în creion sau în cărbune.

Totdeauna este plină de energie și mereu însetată de arta frumosului.

Nu știe de unde i se trag rădăcinile în ale picturii. Nici părinții și nici surioara mai mica nu sunt înzestrați cu asemenea calități. Poate aceasta se datorează unor rude mai îndepărtate... sau... poate dragostea de culoare este un dar de la Dumnezeu...

Desigur, mult le datorează părinților. Lor le aparține decizia, credem noi corectă și foarte mărinimoasă, de a susține fiica să studieze în școala noastră văzând că ea își petrece mai tot timpul liber desenând ceva nou. A început să picteze de mică, fiindcă iubea culorile. Iar peste o perioadă nu prea mare a realizat că desenul o caracterizează și aceasta este ceea ce-și dorește să facă cu adevărat în viață. Apoi a descoperit nu doar că îi place, ci și că se poate exterioriza prin pictură. Mai nou a revelat pictura pe sticlă, și anume tehnica vitraliului folosind nuanțe active, aprinse precum este și caracterul ei de fapt. Grație acestei minuni, Cătă-

lina cotidian își îngemănează iscusit viața cu acest gen de artă drag sufletului ei.

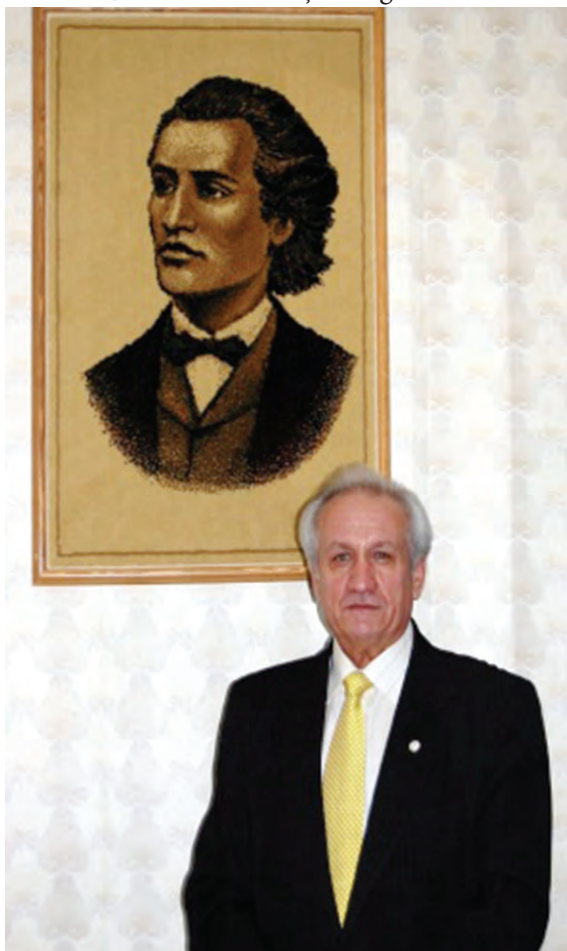
Profesorul Cătălinei este domnul Ion Ciobu. *Mă bucura faptul ca copii iubesc arta culorilor, le doresc succese tuturor elevilor, și mereu le voi fi alături*, a mărturisit dl Ciobu.

Multstimatul profesor de arte vizuale, dl Ion Ciobu întruchipează dascălul care-și pune sufletul pe tavă la fiecare lecție. Dumnealui vede în elev un talent pe care îl ajută să se descopere, scoate în evidență tot ce e mai bun în copil – dna Tatiana Coroi, managerul Școlii de arte V. Hanganu din or. Cantemir.

UN STEJAR STELAR CĂLĂRĂȘEAN: SERGIU COJOCARU

Pe remarcabilul intelectual și vrednicul ostaș unionist al cetății și demnității Sergiu Cojocaru l-am descoperit prin discursurile admirabile rostite și rostuite la mitingurile din capitală din epoca inițială a democratizării. Eram uluit că este călărășean (alături de E. Bulat, X. Lozinski, V. Cușnir, V. Grosu etc.) și participa cu regularitate, venea de acolo să lumineze și inspire capitala cu inteligența sa scilpitoare de epigramist elitist și unionist inteligent. Îl admiram, mă mândream și-l blagosloveam. Mai târziu am descoperit epigramele publicate. Acum doi

ani, l-am rugat să-mi trimită noile creații la adresa de e-mail ca să nu-mi scape ceva din cele scrie. Onora rugămintea mea și - de fiecare dată - mă surprindea laconismul scrisului impecabil, dus până dincolo de perfecțiune, finețea și filosofia gândirii, plasticitatea poantei, surpriza și satira sacrificială totală singulară și irepetabilă... Asta admiram, veneram și popularizam - stilul inegal epigramatic Cojocaru. Era sufletistul frumos și cu chip luminos și radios, un falnic stejar stelar călărășean, pedagog inocent și decent, artist indefinibil. Intuia, deconspira și surprindea patologii politice, plăjile sociale, intelectuale și morale, le blama, soma, ostraciza și condamna ireductibil și insalvabil cu lira sa epigramatică inspirată și talentată: De la poduri peste Prut / Consfințite să ne adune / Mai sunt multe de făcut / Drumuri către-nțelepciune (Poduri și noduri). Racolat cu sluji la Țar / Umblă-un maidanez hoinar, / Pentru niște oase slabe, / La (r)aport... în patru labe (Unui mercenar cu slujbă la țar).

Anul trecut, le comunicam scriitorilor I. Ciocanu, T. Paladi, N. Fabian: neglijăm și subestimăm epigramistica călărășeanului (vălcinețean) S. Cojocaru - primul epigramist și unionist între cei egali la nivel național... Grație proniei cerești, am reușit (intuit) la timp să-l prețuiesc, recunosc și mulțumesc valoarea lui veritabilă.

11 ianuarie 2018

SERGIU COJOCARU

Epigrame

Campanie electorală

Partidele au tras alarma
Și-n luptă intră acoliții:
Promisiunile sunt arma,
Păcăliturile - muniții!

Virtute intactă

Politica, cu mici excepții,
E-o "curvă sfântă", bunăoară,
O violează-n grup adepții,
Dar EA rămâne tot fecioară.

Postul Mare

A da poruncii ascultare,
Ce rost ar fi să te opui,
Intrat, oricum, în Postul Mare,
Deși ai poftă, vai de cui!

Rezumat politic (1989-2002)

Am tot vorbit de pace și război,
Ne-am tot jucat cu focul și cu
harul,
Am păcălit măsura și cântarul,
Dar mai cumplit ne-am păcălit pe
noi.

Nutriția

Zile de posturi sau de fruct,-
Același coș alimentar,
Căci cu onestul meu salariu
Postesc tot anul neîntrerupt.

Dragă redacție!

Pe parcursul anilor, prin brațele calde ale dumneavoastră au trecut tineri talentați cu cele mai diferite ambiții și creații, acum având onoarea să mă aflu și eu printre ei.

Mă numesc Novac Maria, elevă în clasa a XI-a, și am speranțe că lucrările mele prin liniile fine și culorile diverse să bucure ochiul privitorului. În cadrul Școlii de Arte „V. Glinca” sub vegherea iubitei profesoare de artă plastică, Lungu Victoria, redau emoții și trăiri prin colaborarea mea cu creionul și pensula.

Mereu am experimentat stiluri și nuanțe noi în căutarea acelei stele care să-mi aparțină. Tehnica utilizată, fiind deseori un amestec din cele cunoscute, lucrând în acuarelă. O astfel de lucrare plină de culori, fiind apreciată prin mențiune la un Concurs Național, organizat de USMF.

Căutările mele continuând și la Concursul Național *Tinere talente* din Chișinău și Festivalul Național Minunile Artei din orașul Criuleni, unde am trăit experiențe plăcute de neuitat printre alți tineri talentați. Încă învăț, poate nu cunosc toate misterele și secretele

artei, dar cred că sunt pe calea dreaptă. Din lumea înconjurătoare, cu mii și mii de vieți, nu am ales frumosul, căci nu e vorba de ales, viața însăși e frumoasă, la fel ca fiecare vietate, ce constituie un mic univers pe care cunoscându-l pot să-i spun: frumusețe...

Toate acestea, având în puțință să le redau la Concursul Republican *Natura în ochii copiilor*. Ceea ce vine din interior nu pot ascunde, și deseori vin idei bizare referitor la viitorul ce am să-l creez. Însă știu cu siguranță că arta va face parte din el.

Prin lucrările mele am dorința să ating măcar puțin sufletele oamenilor.

MARIA NOVAC, ELEVA ȘCOLII DE ARTE V. GLINCA
DIN S. DUBĂSARII VECHI, R. CRIULENI

CRISTINA ONCEA

Biblioteca Publică – locul cel mai important din localitate.

Orientare spre comunitate

Argument

Bibliotecile pot fi un lucru din trecutul tău (a decidenților n.a.), ceva ce ai vizitat rar, sau poate niciodată, dar care sunt încă foarte utilizate, mai ales de cei mai marginalizați din societatea noastră. Nu fiecare are un telefon inteligent, sau un eReader, sau un computer la domiciliu. Nu fiecare își poate permite o taxă lunară (de oligarhi) pentru accesul la internet, sau extra costuri pentru cărțile pe care doresc să le dețină. ...Și dacă nu poți vedea aceasta, atunci poate că nu trebuie să ei decizii care afectează viețile oamenilor

Joshua Keep

Într-o epocă în care importanța informației este mai mare ca oricând, bibliotecile publice dobândesc noi atribuții și noi dimensiuni. Bibliotecile publice nu devin, în noul context, instituții marginale ci, dimpotrivă, se reconfigurează ca spații ale comunicării și ale informării.

Biblioteca publică deține un rol important în spațiul public și local de comunicare. Acest aspect este deosebit de important în localitățile unde nu există decât foarte puține spații de întâlnire a locuitorilor. Utilizarea bibliotecii pentru cercetare și informare, în scopuri educaționale sau de petrecere a timpului liber duce la o comunicare informațională a membrilor comunității cu semenii lor. Frecventarea bibliotecii publice se poate solda cu o experiență temeinică.

Biblioteca publică, de la apariție și până în prezent, este un organism în căutarea căilor noi de dezvoltare. Ca să se mențină la înălțime în spațiul cultural, bibliotecile întotdeauna au căutat noi metode de activitate, și-au revăzut funcțiile, s-au adaptat la condițiile și cerințele timpului. Reieșind din cerințele comunităților, au apărut și s-au răspândit noi modele organizaționale. Astăzi nu mai sunt o noutate bibliotecile – centre multimedia. Dacă tindem să fim mai competenți, nimeni și nimic nu ne asigură că cei din jurul nostru nu pot fi mai competenți ca noi. Putem rămâne în frunte, dar cantitatea de competență cu care ne menținem acolo, sus, se micșorează tot mai mult și mai mult. Dacă ieri eram stăpâni pe informație, astăzi am scăpat-o de sub dominația noastră, a făcut-o mai accesibilă cineva mai competent ca noi. Acum e dificil și să cumpărăm informația. O putem însă folosi în sens educațional, de formare a unor abilități utilizatorului de informații (1).

Dar într-o lume din ce în ce mai digitală, rolul bibliotecilor este perceput ca un centru comunitar și cultural, uneori subevaluat și, ocazional, în bătaia puștii. Când diminuarea bugetelor locale se îmbină cu revoluția tehnologică non-stop, iar serviciile bibliotecii publice care se concentrează pe construirea față în față a comunității, inspirat educă utilizatorii pentru artă, literatură, muzică, ajută utilizatorii să se angajeze în discursul public poate părea ciudat. Nu tocmai

aceste diminuări bugetare, cât atacurile violente ale tehnologiei care ne mediază viața fac ofertele culturale și comunitare ale bibliotecii publice mai importante ca niciodată (2).

Biblioteca este orientată spre satisfacerea necesităților informaționale și de documentare ale utilizatorilor, spre atragerea de noi potențiali utilizatori, prezentându-le cele mai noi servicii. Ea trebuie să ofere tuturor cetățenilor posibilitatea de a se informa, indiferent de condiția lor socială ori nevoile lor speciale, biblioteca publică trebuie să asigure șanse egale tuturor cetățenilor. Bibliotecile publice au devenit mai flexibile, mai libere în acțiuni, se mobilizează la acțiuni diversificate, orientate spre nou. Biblioteca publică trebuie să-și mărească prezența în Internet, în cercetare, în educație și în comunitățile locale.

Dacă să menționăm direcțiile de dezvoltare a bibliotecilor, atunci una din aceste direcții este că, biblioteca este o instituție ce prestează servicii informaționale și leagă viitorul lor de dezvoltarea tehnologiilor informaționale, când utilizatorul care lecturează cedează în fața celui care privește și ascultă, preferând mijloacele de comunicare electronică și nu cartea. A doua direcție de cercetare accentuează că bibliotecile publice sunt elementul socio-cultural cel mai activ, unde se pune accentul pe dialogul interbibliotecar, dialogul beneficiarului-bibliotecarului, sociologia lecturii. Această direcție a adus

o pondere simțitoare în dezvoltarea bibliotecilor publice ca instituție socială, care atrage atenția nu numai la formarea fondurilor de carte și dezvoltarea tehnologiilor informaționale, dar și la socializarea utilizatorului. De aceea biblioteca astăzi nu trebuie să se limiteze la completarea masivă a fondurilor, dar să fie un observator activ al lecturii sau mentor în utilizarea serviciilor oferite de aceasta. De fapt biblioteca publică astăzi este urgența culturală și socială pentru toată comunitatea. Aici vedem oameni concreți cu multitudinea lor de preocupări, probleme, cerințe. Pentru ei biblioteca există și e obligată să-i servească.

Rolul bibliotecii ca centru de resurse pentru tineri sau persoane în vârstă implicate în comunitate reprezintă un exemplu edificator în care sunt stabilite punțile comunității. Bibliotecile au demonstrat că ele servesc, din ce în ce mai mult, ca loc de siguranță pentru persoanele vulnerabile: să învețe despre noua lor comunitate, accesând resursele comunității, să-și îmbunătățească abilitățile de comunicare, întâlnind diverși oameni și să se implice în viața comunității. Alte biblioteci s-au stabilit de asemenea ca centre creative, accesibile și interesante pentru tineri prin programe adaptate nevoilor, intereselor și noilor stiluri de învățare. De exemplu, *deschiderea laboratoarelor sau a centrelor de învățare digitală, concepute să angajeze tinerii în procesul de învățare, socializare și participare civică a lor. Bibliotecile oferă modele noi de învățare și prin aceasta conferă societății credibilitate* (3).

În ultimii ani, în domeniul activității bibliotecii publice s-a realizat introducerea tehnologiilor informaționale, a noilor tehnologii de păstrare și de transmitere a informației, fără să se uite și metodele mai vechi de deservire a utilizatorilor. Parcurgând acest drum se încearcă a ajunge la funcționarea conceptului *biblioteca – centrul comunității*, adică o bibliotecă indispensabilă vieții comunității.

Un exemplu elocvent este biblioteca publică americană, care e privită ca:

- ♦ un centru de dezvoltare economică, oferind informații despre locuri de muncă, informații de afaceri;
- ♦ centru de instruire permanentă privind documentele electronice;
- ♦ centru de informare electronică globală, furnizor și organizator de informații pentru comunitate.

În această ordine de idei se încearcă ca bibliotecile să fie instituțiile de bază ale societății, adaptându-se permanent la noile tehnologii pentru a furniza noi servicii și a atrage noi utilizatori.

Bibliotecile, mai mult decât orice instituție, investesc în inteligența țării și pot fi promotori cheie ai educației, informației, cercetării, participării sociale și culturale. Biblioteca publică reflectă, într-o societate civilizată, gradul de cultură și împreună cu celelalte instituții civilizatoare ale unei comunități contribuie la evoluția unei națiuni, prin educarea și formarea membrilor comunităților locale. Mai vine lumea la biblioteca publică? Cu siguranță vine. Timpul este prețios și nu ne permitem experimente, este cazul ca biblioteca publică să devină *instituția numărul unu* care să ofere oricărui cetățean posibilitatea obținerii răspunsului la problemele ce îl preocupă accesând cu încredere toate informațiile de care are nevoie. Pledoaria pentru noutățile tehnice introduse în biblioteci nu exclude genul clasic de bază al bibliotecilor publice care au un segment social bine determinat. Calculatorul și internetul nu fac altceva decât să ușureze și să completeze gama de servicii care pot fi oferite de biblioteci, ținând astfel pasul cu schimbările rapide la nivelul societății umane. Biblioteca publică poate juca diverse roluri în educația pentru cultura informației. Dintre acestea, foarte importantă se dovedește contribuția pe care biblioteca publică o poate avea în dezvoltarea de instrumente de învățare și de acces la informație. Biblioteca deține azi în colecțiile sale nu numai cărți și periodice, dar și casete audio, video, informații pe suport electronic. Ea organizează și furnizează informații,

crează baze de date locale și le pune la dispoziția utilizatorilor.

Biblioteca publică este văzută și ca un spațiu neutru, non-comercial, deschis pentru viața culturală locală, o întrunire pentru gând și opinie.

Obiectivele unei biblioteci publice, și nu numai, trebuie să se axeze pe studiu, joc, activități educaționale, întâlniri și experiențe culturale, pentru a putea atrage utilizatorii de informații și documente.

Deși, este complicat de a face față boom-ului informațional, globalizării, biblioteca publică trebuie să răspundă prompt provocărilor generate de schimbările majore din viața socială și economică. Dacă în trecut bibliotecile publice erau orientate spre document, acum interesul lor se concentrează mai mult spre utilizator. Utilizatorul se află în centrul atenției, el creează „era informațională” și această evoluție provoacă apariția unor servicii mai capabile și mai inteligente. Biblioteca publică aduce în prim-plan utilizatorul care devine un modelator al serviciilor și resurselor de bibliotecă, care dorește să se implice, să facă comentarii și să-și împărtășească ideile cu alți utilizatori. În contextul celor spuse anterior, bibliotecile publice își reorganizează strategiile, își reevaluează rolurile și resursele serviciilor, pentru a-și păstra locul de prestigiu în cadrul comunității.

Bibliografie:

1. Kulikovski, Lidia. Săptămâna Creativității și Inovației 2016: Autoevaluare și evaluare cu comentarii. În: BiblioPolis 2016, nr. 2, p.11.
2. Edwards, Julie Biando; Rauseo, Melissa; Unger, Kelley Rae. Comunitar centrate: 23 de motive pentru care biblioteca ta este locul cel mai important din localitate. (Traducere de Lidia Kulikovski). În: BiblioPolis. 2016, nr. 2, pp. 21-26.
3. Harjevschi, Mariana. Rolul Transformator al Bibliotecilor în Procesul de Educație Civică. În: BiblioPolis, 2017, nr. 4, (vol. 67), p. 15.
4. Kulikovski, Lidia. Rolul bibliotecilor în procesul educării civice. În: BiblioPolis, 2017, nr.3, vol. 66.
5. Frey, Thomas. 122 de Lucruri din Biblioteca Viitorului pe care le Puteți Face Azi. În: BiblioPolis, 2017, nr.1.

ȘTEFAN SOFRONOVICI,
CENTRUL ACADEMIC INTERNAȚIONAL
EMINESCU

Bibliotecara

*(De Ziua Bibliotecarului și de
Ziua Mondială a Cărții și a
Dreptului de Autor, 23 aprilie)*

În lumea cărților, prea plină
De a cunoașterii lumină,
De dimineată până seara
Veghează Bibliotecara.

Cu mână gingsă, ușoară
Ea îngrijește o comoară
De veacuri adunată – n carte
Și cititorilor o – mparte.

Din mii și sute de volume,
Semnate de celebre nume,
Avându – le la îndemână,
Ea ne aduce cartea – n mână.

Când stau în taină cititorii
În dialog cu autorii,
Atunci în Sala de Lectură
Se – ntâmplă Actul de Cultură.

Izvoare de înțelepciune –
Biblioteci ce – și au un nume,
Ne – așteaptă zilnic și ne – mbie
Să bem din apa lor cea vie.

În lumea cărții, necuprinsă,
Ținându – și candela aprinsă,
De dimineată până seara,
Ne – așteaptă Bibliotecara.

Basarabia și Bucovina

Jertfelor pactului „Ribentrop–Molotov”

Basarabie frumoasă
Și tu, dulce Bucovină,
Vai, ce mult lipsiți de-acasă,
Vai, străinii vă – nstrăină.

De imperii mari furate
De atât amar de vreme,
Osândite prin tratate
Sub străine steaguri, steme.

România, Țara – Mamă,
De la patruzeci încoace,
Vă așteaptă și vă cheamă,
Când Apusul tainic tace.

Exilați din limba Țării,
Despărțiți de scumpa Țară,
Au ajuns aici feciorii
De batjocură și – ocară.

Pentru ziua cea de mâine,
După chinuri și jertfire,
Cine vrea să mai amâne
A Românilor Unire?

Întorceți – vă acasă
Pe cărarea de lumină,
Basarabie frumoasă
Și tu, dulce Bucovină.

Basarabie Română

Lui Ilie Ilașcu și camarazilor săi

Mândră insulă latină,
Te inundă hoarda slavă,
Basarabie Română,
Basarabie Moldavă.

De milenii duh de viață
Porți din Dacia străbună,
Să – mi fii mândră și măreață,
Basarabie Română.

Și-ntre hoardele barbare,
Pentru lumea cea creștină
Ai fost zid de apărare,
Basarabie Română.

Dar imperiul, o fiară
Prea vicleană și haină,
Mi te-a smuls, te-a rupt din Țară,
Basarabie Română.

Europei cât îi pasă
Că tu nu mai ești stăpână
Pe moșia ta mănoasă,
Basarabie Română,

Că fiind Rusiei sclavă,
A ta glorie s-amână,
Basarabie Moldavă,
Basarabie Română?

Vezi că iar se face seară,
Zi cu noapte când se-ngână,
Reîntoarce-te în Țară,
Basarabie Română!

Înălțarea Tricolorului

E-april și-i douăzeci și șapte.
În Parlament la Chișinău
O rază sfântă de dreptate
Străpunge norul negru, greu.

Având credință-n lucruri sfinte
Speranța reînvie iar,
Când se alege-un Președinte
În loc de primul secretar.

Dreptatea vine-ncet, încet...
Și iată-i fericit poporul,
Că după limbă și-alfabet
Se-ntoarce – acasă Tricolorul.

Și-a fâlăit în largul zării
Și mulți dușmani s-au zguduit,
Că vine-acasă "Sfatul Țării",
Atâta vreme ce-a lipsit.

Cu-nțelepciune și iubire,
Să ne adune-n jurul său,
Să mergem iarăși spre Unire,
În gând cu Bunul Dumnezeu.
Chișinău, 27 aprilie, 1990

De veghe la patul durerii

Medicilor

De veghe la patul durerii
Stau medicii ziua și seara,
De strajă cum stau grănicerii,
Păzind cu sfințenie Țara.
Ei vin să alunge durerea,
Bolnavilor dând alinare,
Când boala-și arată puterea,
Când omu-i la grea încercare.

Cât viața se luptă cu moartea,
Ei au suferința în față
Și luptă cu bolile toate,
Salvând sănătatea și viața.

Păzind cu sfințenie Țara,
Fac strajă mereu grănicerii;
Stau medicii ziua și seara
De veghe la patul durerii.

P.S. Cu ocazia Zilei Bibliotecarului
și Zilei Mondiale a Cărții și a Dreptu-
lui de Autor, adresez sincere felicitări
și alese urări de bine tuturor celor le-
gați de aceste nobile profesii.

Vă doresc multă sănătate, pace în
suflet, realizări și împliniri frumoase.

Să fiți apreciați și prețuiți, și să
aveți o viață fericită alături de cei
dragii și apropiați.

*Cu respect, Ștefan Sofronovici, 23
aprilie 2020.*

Poezia eminesciană de dragoste

Când amintirile ...

Când amintirile-n trecut
Încearcă să mă cheme,
Pe drumul lung și cunoscut
Mai trec din vreme-n vreme.

Deasupra casei tale ies
Și azi aceleași stele,
Ce-au luminat atât de des
Înduioșării mele.

Și peste arbori răsfirați
Răsare blânda lună,
Ce ne găsea îmbrățișați
Șoptindu-ne-mpreună.

A noastre inimi își jurau
Credință pe toți vecii,
Când pe cărări se scuturau
De floare liliecii.

Putut-au oare-atâta dor
În noapte să se stângă,
Când valurile de izvor
N-au încetat să plângă,

Când luna trece prin stejari
Urmând mereu în cale-și,
Când ochii tăi, tot încă mari,
Se uită dulci și galeși?

Adio

De-acuma nu te-oi mai vedea,
Rămâi, rămâi, cu bine!
Mă voi feri în calea mea
De tine.

De astăzi dar tu fă ce vrei,
De astăzi nu-mi mai pasă
Că cea mai dulce-ntre femei
Mă lasă.

Căci nu mai am de obicei
Ca-n zilele acele,
Să mă îmbăt și de scânteii
Din stele,

Când degerând atâtea dăți,
Eu mă uitam prin ramuri
Și așteptam să te arăți
La geamuri.

O, cât eram de fericit
Să mergem împreună,
Sub acel farmec liniștit
De lună!

Și când în taină mă rugam
Ca noaptea-n loc să steie,
În veci alături să te am,
Femeie!

Din a lor treacăt să apuc
Acele dulci cuvinte,
De care azi abia mi-aduc
Aminte.

Căci astăzi dacă mai ascult
Nimicurile-aceste,
Îmi pare-o veche, de demult
Poveste.

Și dacă luna bate-n lunci
Și tremură pe lacuri,
Totuși îmi pare că de-atunci
Sunt veacuri.

Cu ochii serei cei dintâi
Eu n-o voi mai privi-o...
De-aceea-n urma mea rămâi -
Adio!

Atât de fragedă...

Atât de fragedă, te-asemeni
Cu floarea albă de cireș,
Și ca un înger dintre oameni
În calea vieții mele ieși.

Abia atingi covorul moale,
Mătasa sună sub picior,
Și de la creștet pân-în poale
Plutești ca visul de ușor.

Din încrețirea lungii rochii
Răsai ca marmura în loc -
S-atârnă sufletu-mi de ochii
Cei plini de lacrimi și noroc.

O, vis ferice de iubire,
Mireasă blândă din povești,
Nu mai zâmbi! A ta zâmbire
Mi-arată cât de dulce ești,

Cât poți cu-a farmecului noapte
Să-ntuneci ochii mei pe veci,
Cu-a gurii tale calde șoaapte,
Cu-mbrățișări de brațe reci.

Deodată trece-o cugetare,
Un vâl pe ochii tăi fierbinți:
E-ntunecoasa renunțare,
E umbra dulcilor dorinți.

Te duci, ș-am înțeles prea bine
Să nu mă țin de pasul tău,
Pierdută vecinic pentru mine,
Mireasa sufletului meu!

Că te-am zărit e a mea vină
Și vecinic n-o să mi-o mai iert,
Spăși-voi visul de lumină
Tinzându-mi dreapta în deșert.

Ș-o să-mi răsați ca o icoană
A pururi verginei Marii,
Pe fruntea ta purtând coroană -
Unde te duci? Când o să vii?

Ce e amorul?

Ce e amorul? E un lung
Prilej pentru durere,
Căci mii de lacrimi nu-i ajung
Și tot mai multe cere.

De-un semn în treacăt de la ea
El sufletul ți-l leagă,
Încât să n-o mai poți uita
Viața ta întreagă.

Dar încă de te-așteaptă-n prag
În umbră de unghere,
De se-ntâlnește drag cu drag
Cum inima ta cere:

Dispar și ceruri și pământ
Și pieptul tău se bate,
Și totu-atârnă de-un cuvânt
Șoptit pe jumătate.

Te urmărește săptămâni
Un pas făcut alene,
O dulce strângere de mâini,
Un tremurat de gene.

Te urmăresc luminători
Ca soarele și luna,
Și peste zi de-atâtea ori
Și noaptea totdeauna.

Căci scris a fost ca viața ta
De doru-i să nu-ncapă,
Căci te-a cuprins asemenea
Lianelor din apă.

Universitatea Națională din Cernăuți la 145 de ani de la fondare